

Міністерство освіти і науки України
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»
ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ПРОМИСЛОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

НА ТЕМУ

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПАТ «ЗСС» В
КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

(ПОВНА НАЗВА ТЕМИ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ)

Здобувач студент групи 6.0731 пм Надолинець Антон Анатолійович
(шифр групи) (прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Науковий керівник к.е.н., доц. Бушман Т.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Результати захисту: _____
(оцінка за національною шкалою) (оцінка ECTS) (рейтинговий бал)

Голова ЕК к.е.н., доц. Крайнік О.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Заступник Голови ЕК д.е.н., проф. Метеленко Н. Г.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК д.ф.н., проф. Воронкова В. Г
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК доктор наук з держ. управління, проф. Ажажа М.А.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК к.е.н., доц. Мороз О.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Відповідальний секретер ЕК старший лаборант Ковальова М.В.
(прізвище та ініціали) (підпис)

ЗАПОРІЖЖЯ, 2024Р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ**

Кафедра управління та адміністрування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 073 «Менеджмент»
(код та назва)
Освітня програма промисловий менеджмент
(код та назва)
Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.філос.н., проф.
Воронкова В.Г.

« ____ » _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

Надолинець Антон Анатолійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Управління економіко-екологічною безпекою ПАТ «ЗСС» в контексті національної безпеки України
керівник роботи Бушман Т.С., к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «26» грудня 2023 року № 2215-с

2. Строк подання студентом роботи _____
3. Вихідні дані до роботи Публічна інформація, що досліджується в роботі; статистичні дослідження за даними фінансової звітності. Фахові періодичні видання. Наукові роботи. Інша публічна інформація. Відкриті джерела інформації

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Теоретична частина. Теоретичні та методичні аспекти управління економіко-екологічною безпекою в контексті національної безпеки.

Аналітична частина. Дослідження фінансового управління ПАТ «ЗСС»

Проєктна частина. Розробка заходів з удосконалення фінансового управління ПАТ «ЗСС» в контексті фінансової стратегії та державної підтримки промислових підприємств в умовах повномасштабної війни

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Рис. 2.1. Структура реалізації продукції ЗМК «Запоріжсталь» за 2018 рік; Рис. 2.2. Структура реалізації продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» за ринковим критерієм; Рис. 2.3. Трендовий аналіз чистого доходу та чистого прибутку ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.4. Трендовий аналіз активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.5. Трендовий аналіз структури

капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.; Рис. 2.6. Трендовий аналіз коефіцієнтів стану основних засобів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.7. Трендовий аналіз коефіцієнтів платоспроможності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.8. Трендовий аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.9. Трендовий аналіз показника продуктивності праці на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.10. Трендовий аналіз тривалості обороту ДЗ, КЗ та ТОЦ і ТФЦ на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.11. Трендовий аналіз абсолютних показників поточної платоспроможності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.12. Трендовий аналіз коефіцієнта Бівера; Рис. 2.13. Трендовий аналіз показників рентабельності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.14. Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел основних підприємств-забруднювачів Запоріжжя.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

7. Дата видачі завдання _____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Теоретичні та методичні основи фінансового управління в контексті розробки фінансової стратегії</i>		
2	<i>Огляд джерел інформації з законодавчих та нормативно – правових засад з питань фінансового управління підприємством</i>		
3	<i>Збір даних та опрацювання публічної інформації, фінансової звітності</i>		
4	<i>Дослідження фінансового управління на ПАТ «ЗСС»</i>		
5	<i>Розробка заходів з удосконалення фінансового управління ПАТ «ЗСС» в контексті фінансової стратегії та державної підтримки промислових підприємств в умовах повномасштабної війни</i>		

Студент _____

(підпис)

Надолинець А.А.

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проєкту) _____

(підпис)

Бушман Т.С.

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

(підпис)

Венгер О.М.

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Надолинець А.А.. Управління економіко-екологічною безпекою ПАТ «ЗСС» в контексті національної безпеки України.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 073 – Менеджмент, науковий керівник Бушман Т.С. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, кафедра управління та адміністрування, 2024.

Обґрунтовано теоретичні та методичні основи управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії. Виконано дослідження фінансового управління ПАТ «ЗСС». Запропоновано внутрішні механізми фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» в контексті удосконалення фінансової стратегії та державної підтримки інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді.

Ключові слова: ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ, ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, АКТИВИ, КАПІТАЛ, ТРЕНДОВИЙ АНАЛІЗ, ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

ABSTRACT

Nadolynets A.A. Management of economic and environmental security of PJSC «ZSS» in the context of national security of Ukraine.

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 073 – Management, supervisor Bushman T.S. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebny ZNU, Department of Management and Administration, 2024.

The theoretical and methodical foundations of enterprise management in the context of developing a financial strategy are substantiated. A study of the financial management of PJSC «ZSS» was carried out. The internal financial management mechanisms of PJSC «ZMK Zaporizhstal» are proposed in the context of improving the financial strategy and state support for investments in the activities of industrial

enterprises during the war and in the post-war period.

**Keywords: FINANCIAL STRATEGY, FINANCIAL MANAGEMENT,
ASSETS, CAPITAL, TREND ANALYSIS, POST-WAR RECOVERY**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В КОНТЕКСТІ РОЗРОБКИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ.....	9
1.1. Формування механізму фінансового управління підприємством.....	9
1.2. Методичні основи управління фінансовим станом підприємства ...	15
1.3. Концептуальні основи формування фінансової стратегії підприємства	21
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»....	37
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»	37
2.2. Дослідження активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».....	44
2.3. Дослідження відносних аналітичних показників ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»	60
2.4. Внутрішні механізми фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» в контексті удосконалення фінансової стратегії.....	80
2.5. Державна підтримка інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді.....	84
Висновки до розділу 2.....	93
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Особлива роль на промисловому підприємстві належить механізму управління фінансовими ресурсами, адже ефективність функціонування та розвиток залежить від того, наскільки раціонально останнє розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Нестача негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед партнерами, працівниками з оплати праці, перед бюджетами усіх рівнів зі сплати податків, зборів та платежів. Сам процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів. Тому виникає необхідність докорінної зміни господарського механізму та економічної роботи підприємства, що вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення організації, методики діяльності, аналізу та оцінки фінансового стану з метою подальшого удосконалення фінансової стратегії.

Об'єкт дослідження бакалаврської роботи – процеси фінансового управління промисловим підприємством в напрямку удосконалення його фінансової стратегії.

Предмет дослідження – основи управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії.

Мета бакалаврської роботи – розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового управління ПАТ «ЗСС» в контексті фінансової стратегії та державної підтримки промислових підприємств в умовах повномасштабної війни.

Для досягнення зазначеної мети в бакалаврській роботі **вирішено наступні завдання:**

– досліджено теоретичні та методичні основи фінансового управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії;

- опрацьовано питання методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства з метою подальшого формування фінансової стратегії;
- досліджено основні фінансово-економічні результати діяльності ПАТ «ЗСС», склад та структура активів і капіталу підприємства;
- досліджено комплексну систему відносних показників діяльності підприємства;
- запропоновано внутрішні механізми фінансового управління в контексті удосконалення фінансової стратегії, а також заходи державної підтримки інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді.

В бакалаврській роботі використано такі загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: діалектичний метод і метод спостережень, методи критичного та порівняльного аналізу і синтезу, системний підхід, ситуаційний підхід.

Інформаційною базою бакалаврської роботи є методичні та наукові праці з теми дослідження, нормативні та законодавчі акти України, статистична інформація.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати бакалаврського дослідження обговорювались на засіданнях наукового гуртка «Формування та розвиток цифрових компетенцій студентів в умовах цифровізації» кафедри управління та адміністрування ІННІ ім. Ю.М. Потебні ЗНУ.

Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 127 стор. Робота містить 14 рисунків, 15 таблиць. Список використаних джерел включає 50 найменувань.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1 Економічна безпека підприємства як складова національної безпеки

Проблемність економічної безпеки в умовах подальшої глобалізації набуває статусу найвищого пріоритету в державній політиці. Виняткове значення вона має при аргументації прийняття політичних рішень. Науково-концептуальні засади про економічну безпеку забезпечують формування відповідної політики на рівні держави чи суб'єктів нижчих організаційних рівнів. Система забезпечення економічної безпеки передбачає здійснення постійного моніторингу соціально-економічних процесів з точки зору їхнього впливу на стан економічної безпеки, оцінку з цих позицій стратегічних програм, нормативно-правових актів, а також аналіз ефективності поточних рішень у сфері економічної політики [1]. Таким чином, національна безпека держави віддзеркалює процеси, що відбуваються в економіці підприємств, з одного боку, а з іншого боку – стан економічної безпеки підприємств формує передумови для створення середовища економічної безпеки у державі.

Сучасний стан суспільного розвитку набуває досить суперечливого характеру. Поруч із масштабними досягненнями в усіх сферах суспільства виникають різноманітні конфлікти, результати людської діяльності заходять у протиріччя з навколишнім середовищем, часто ставлять під загрозу добробут і навіть життя людей. За цих умов кожна держава в ім'я існування, самозбереження та прогресу вирішує питання національної безпеки.

Термін «національна безпека» вперше був використаний Президентом США Теодором Рузвельтом у 1904 році, коли він обґрунтовував військову акцію в зоні майбутнього Панамського каналу інтересами національної

безпеки країни. Проведемо еволюційне дослідження розвитку поняття «національна безпека» з точки зору вітчизняної та зарубіжної наукової думки (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Еволюція теоретичних підходів до визначення поняття «національна безпека»

О.М. Гончаренко, Є.М. Лисицин	Ступінь (міра, рівень) захищеності життєвоважливих інтересів, прав і свобод особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз чи ступінь (міра, рівень) відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам та цінностям суспільства і держави [6].
Г. Браун	Це здатність зберігати фізичну цілісність й територію, підтримувати економічні відносини з іншими країнами світу, на різних рівнях захищати від зовнішнього негативного впливу свої інститути та систему управління, контролювати свої кордони [5].
Н.О.Ушакова	Реальна спроможність бути вільними від зовнішньої небезпеки [5].
В. А. Ліпкан	Свідомий цілеспрямований організований вплив суб'єкта управління на реальні загрози й небезпеки, завдяки якому державні та недержавні інституції створюють сприятливі умови для прогресуючого розвитку українських національних інтересів, джерел добробуту конкретної особи, суспільства й держави, а також забезпечують ефективне функціонування системи національної безпеки України [7].
Л.І. Дмитриченко	Це стан держави, за якого вона має можливість створювати і розвивати ефективні умови для перспективного розвитку та зростання добробуту громадян [8].

На нашу думку визначення В.А. Ліпкана найбільш точно характеризує національну безпеку, через те що він вважає за потрібне впливати на реальні, існуючі в наш час загрози та небезпеки, щоб забезпечити комфортне існування Українському народу в теперішній час, а також впливати на повноцінний розвиток українського народу в цілому для уникнення небезпек, і перешкод для розвитку українського народу у майбутньому. Підхід заснований на повазі до прав людини, є головним принципом діяльності Української Гельсинської спілки з прав людини. У зв'язку з цим ми здійснюємо постійний моніторинг змін в національному законодавстві, щоб забезпечити його відповідність стандартам прав людини, закріпленим у міжнародних документах. Законом України «Про основи національної безпеки України» серед основних напрямів

державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері визначено:

- забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки;
- прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів;
- удосконалення антимонопольної політики;
- подолання «тіньової» економіки через реформування податкової, системи, оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення виводу капіталів за кордон, зменшення позабанківського обігу грошової маси;
- забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку;
- проведення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень;
- захист внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту – поставок продукції, яка може завдавати шкоди національним виробникам, здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу;
- посилення участі України у міжнародному поділі праці, розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях [4].

Під державною безпекою розуміють захищеність державних інституцій, необхідних для виконання функцій з управління загальносуспільними справами. До них належать державний суверенітет, територіальна цілісність, державний кордон, конституційний лад, державна влада, економічний, науково-технічний і оборонний потенціали [1].

Політична безпека – це стан захищеності політичних інтересів особи, соціальних груп, держав від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також система заходів щодо забезпечення цієї захищеності. У багатьох випадках вона

отоотожнюється з державною безпекою, проте її зміст значно ширший. Політична безпека, як центральний елемент національної безпеки, означає безпеку всього політичного життя, захищеність прав і свобод громадян, політичних партій, громадсько-політичних об'єднань, рухів, цілісності та незалежності держави від політичної сваволі й екстремізму в середині держави, політичного тиску та агресивних спрямувань на міжнародній арені. Вона поділяється на внутрішньо- і зовнішньополітичну [2].

Соціальна безпека відображає стан захищеності соціальних інтересів особи, соціальних груп та суспільства загалом. Від соціальної безпеки залежать забезпечення нормальних умов життя суспільства, недопущення деградації певних соціальних груп, саме виживання української нації. Вона є таким станом правових норм та інститутів безпеки, що забезпечують захист прав і свобод людини, духовних і матеріальних цінностей суспільства [1].

Інформаційна безпека суспільства і держави характеризується рівнем захищеності, стійкістю основних сфер життєдіяльності (економіки, сфери управління, військової справи тощо) щодо небезпечних, дестабілізуючих інформаційних впливів. Інформаційна безпека особистості відображає рівень і якість її інформування щодо реального стану справ у всіх сферах життєдіяльності, захищеність її психіки та свідомості від небезпечних інформаційних впливів – маніпулювання, дезінформування тощо. Це такий стан правових норм та відповідних інститутів, що забезпечує постійну наявність достовірної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських та політичних рішень і захист інформаційних ресурсів держави [2].

Військова безпека – це стан захищеності прав і свобод громадян, базових інтересів та цінностей суспільства і суверенної держави від можливих зазіхань із застосуванням військової сили. Деякі науковці під військовою безпекою розуміють певний стан міждержавних відносин і обороноздатності держави, за яких імовірність війни стає щонайменшою або протидіє залученню до неї країни.

Особливістю військової безпеки є те, що вона є частиною державної безпеки і водночас функціонує як самостійне явище. Військові аспекти мають усі інші види безпеки – соціальну, економічну, екологічну, інформаційну тощо. Поняття військової безпеки тісно пов'язане з військовою небезпекою – системою політичних, економічних, військових та інших чинників у стосунках між державами, яка за певних обставин і умов здатна призвести ці держави до військового конфлікту того чи іншого масштабу. Військова небезпека для України, як і для інших держав, полягає у можливості стати об'єктом військової агресії з боку іншої держави або союзу держав, а також унаслідок цієї агресії [2]. Науково-технічна безпека – це стан захищеності наукового потенціалу держави, наявних у країні конкурентоспроможних технологій, а також недопущення та усунення наслідків технологічної недосконалості та господарської діяльності.

У сучасних умовах поняття національної безпеки розширюється за рахунок залучення до нього все нових сфер суспільного життя. Так, до стратегії національної безпеки США у XXI ст. внесено гуманітарний аспект – систему освіти, що стало офіційним підтвердженням політики, яку проводили США – стимулювання наукової сфери, створення найкращих умов для розвитку інтелектуального потенціалу держави. Світовий досвід свідчить: життєвий рівень населення, соціально-економічна ситуація в країні визначаються ступенем освіченості суспільства і його ставленням до інтелектуальних цінностей.

Тому національна безпека неможлива без інтелектуальної безпеки як складової гуманітарної безпеки. Гуманітарна безпека України охоплює духовне життя суспільства. Це стан захищеності гуманітарного потенціалу нації: її фізичного та психічного здоров'я, соціального добробуту, моральності, духовності, інтелектуального ресурсу, психологічної єдності, гуманітарної активності. Інтелектуальна безпека передбачає створення необхідних передумов для розвитку і функціонування інтелектуального потенціалу – системи освіти та науки, інтелектуальної власності, комп'ютерного

забезпечення, системи зв'язку, бази даних на друкованих та електронних носіях. Екологічна безпека – це стан правових норм і відповідних інститутів, що гарантує захист навколишнього середовища, раціональне використання та відновлення природних ресурсів, зберігання і розвиток довкілля для забезпечення повноцінної життєдіяльності людини [2].

Найближчими десятиріччями найактуальнішими будуть питання глобальної економічної безпеки:

- 1) потепління клімату внаслідок парникового ефекту;
- 2) руйнування озонового шару;
- 3) забруднення поверхні океанів нафтовою плівкою;
- 4) збільшення кількості кислотних дощів;
- 5) проблема ядерної безпеки та ядерних відходів;
- 6) знищення лісів і порушення балансу кисню тощо.

Економічна безпека – це стан захищеності національної економіки, який забезпечує здійснення економічного суверенітету, економічне зростання в умовах системи міжнародних взаємозв'язків й дає змогу: гарантувати економічний розвиток держави на підставі досягнень науково-технічного прогресу; зберігати або швидко оновлювати виробництво в умовах припинення зовнішніх доставлень або надзвичайних ситуацій внутрішнього характеру; забезпечувати стійке фінансування своєї кредитно-грошової системи та задоволення потреб суспільства за несприятливих внутрішніх і зовнішніх умов.

Суть економічної безпеки полягає у здатності держави створити необхідні матеріальні передумови для всебічного розвитку суспільства, виступати самостійним суб'єктом мікроекономічних зв'язків. Економічна безпека передбачає захист економічного життя від незаконних і підливних фінансово-економічних дій певних громадян, організацій та інших держав. Вона пов'язана з захистом економічних прав і свобод, майна громадян, громадських організацій та держави з забезпеченням економічної рівноправності, свободи торгівлі, економічної діяльності в межах чинного

законодавства. Найважливішим чинником економічної безпеки є відповідність системи економічних та виробничих відносин не лише потребам виробництва, а й економічного розвитку країни.

Можна виділити кілька напрямів економічної безпеки: демографічна, продовольча, ресурсна, питноводна, енергетична, цінова, фінансово-грошова, кримінальна [1].

На нашу думку, в узагальненому, синтезованому змісті національну безпеку найбільш об'єктивно трактувати як спроможність держави своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні дестабілізуючі чинники, які проявляються у формі економічної, соціальної, політичної, військової та інших загроз, наявність яких може спричинити глибокі соціально-економічні потрясіння та порушення цілісності країни. Оскільки безпека держави у всіх її формах реалізується через відповідне державне фінансування, основою якого є створений внутрішній валовий продукт, то чи не найважливішою її складовою є саме економічна безпека. Вона характеризується таким станом національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечує конкурентоспроможність держави, її незалежність від зовнішнього середовища та економічний добробут населення.

1.2. Економічна безпека та екологічна безпека як складові національної безпеки: оцінювання та заходи нейтралізації ризиків

Аналіз діяльності підприємств показує, що перед ними гостро стоять питання, які пов'язані з фінансовою, виробничою, технологічною, інвестиційною та інформаційною сферами діяльності. На їхню діяльність також впливає макроекономічна нестабільність, структурна незбалансованість, неадекватне державне втручання. Тому підприємство, як первинна ланка національного господарства, для стабілізації фінансового стану, макроекономічного стану країни, повинно значну увагу приділяти своїй економічній безпеці. Поняттю економічної безпеки підприємства та чинникам

впливу на діяльність підприємства приділена увага в працях вітчизняних вчених, таких як: О.І. Барановський, І. О. Бланк, О. І. Захаров, П. Я. Пригунов, В. С. Сідак, М. І. Камлик, В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк, Шкарлет С. М. та ін [9].

Визначення або уточнення сутності та оцінки економічної безпеки різних рівнів економіки набувають особливої актуальності. Про це свідчить значна кількість наукових праць, які присвячені саме цій проблемі. Необхідно зазначити, що погляди більшості вчених щодо цієї проблеми, значно відрізняються, а іноді є протилежними, тобто тривають дискусії відносно концептуальних підходів до визначення сутності категорії «економічна безпека» [10]. Худолій Л.М. вказував, що фінансова складова є найбільш важливою, оскільки фінансова стабільність свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їх використання, напрямки розміщення. До того ж, фінансова стабільність має тісний взаємозв'язок з ефективністю виробництва, а також з кінцевими результатами діяльності підприємства. Так, Реверчук Н.Й. вважає, що фінансова безпека підприємства – це захист від можливих фінансових втрат і попередження банкрутства підприємства, шлях до досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів. Саме вона, на її думку, є провідною і вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є рушієм будь-якої економічної системи [19]. З цією точкою зору важко не погодитись. Це твердження є справедливим для будь-якого суб'єкта господарювання – для підприємства чи фінансової установи. Тож першочергова задача менеджменту підприємств на етапі кризи та виходу із неї полягає у побудові оптимальної структури капіталу для забезпечення фінансової стійкості, забезпечення платоспроможності та фінансової незалежності підприємства. У процесі оцінки поточного рівня забезпечення фінансової складової економічної безпеки підлягають аналізу:

- фінансова звітність і результати роботи підприємства (організації) – платоспроможність, фінансова незалежність, структура й використання капіталу та прибутку;
- конкурентний стан підприємства (організації) на ринку – частка ринку, якою володіє суб'єкт господарювання; рівень застосовуваних технологій і менеджменту;
- ринок цінних паперів підприємства (організації) – оператори та інвестори цінних паперів, курс акцій і лістинг.

Важливою передумовою охорони фінансової складової економічної безпеки є планування (включаючи й бюджетне) комплексу необхідних заходів та оперативна реалізація запланованих дій у процесі здійснення тим чи тим суб'єктом господарювання фінансово-економічної діяльності [10]. Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану за сучасних умов господарювання вкрай потрібна як для її керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Про ослаблення фінансової складової економічної безпеки свідчать: зниження ліквідності діяльності в цілому, підвищення кредиторської та дебіторської заборгованості, зниження фінансової стійкості тощо. За цю складову економічної безпеки відповідають фінансова та економічна служби підприємства [20]. Інтелектуальна складова – збереження та розвиток інтелектуального потенціалу підприємства. Головна умова забезпечення – здатність протистояти загрозам, за яких підприємство може зазнати суттєвих збитків, зниження темпів свого розвитку і зменшення капіталу. Кадрова складова – наявність високоосвічених та кваліфікованих працівників, управлінського персоналу, відсутність масового відтоку кадрів [11]. Належний рівень економічної безпеки у великій мірі залежить від складу кадрів, їхнього інтелекту та професіоналізму. Охорона інтелектуальної та кадрової складових економічної безпеки охоплює взаємозв'язані і водночас самостійні напрями діяльності того чи того суб'єкта господарювання: перший – зорієнтовано на роботу з персоналом фірми, на підвищення ефективності діяльності всіх

категорій персоналу; другий – націлено на збереження й розвиток інтелектуального потенціалу, тобто сукупності прав на інтелектуальну власність або на її використання. Технічна складова – наявність високого технічного рівня підприємства, своєчасне виявлення загроз (стихійне лихо, пожежа), виявлення протиправних дій з боку працівників підприємства [12].

Технологічна складова – високий технологічний рівень виробництва, що забезпечує конкурентоспроможність товарів послуг та підприємства в цілому [13]. Процес охорони техніко-технологічної складової економічної безпеки, як правило, передбачає здійснення кількох послідовних етапів. Перший етап охоплює аналіз ринку технологій стосовно виробництва продукції, аналогічної профілю даного підприємства чи організації-проектувальника. Другий етап – це аналіз конкретних технологічних процесів і пошук внутрішніх резервів поліпшення використовуваних технологій. На третьому етапі здійснюється: а) аналіз товарних ринків за профілем продукції, що виготовляється підприємством, та ринків товарів-замінників; б) оцінка перспектив розвитку ринків продукції підприємства; в) прогнозування можливої специфіки необхідних технологічних процесів для випуску конкурентоспроможних товарів. Четвертий етап присвячується переважно розробці технологічної стратегії розвитку підприємства (виробника продукції). На п'ятому етапі оперативно реалізуються плани технологічного розвитку підприємства в процесі здійснення ним виробничо-господарської діяльності. Шостий етап є завершальним, на якому аналізуються результати практичної реалізації заходів щодо охорони техніко-технологічної складової економічної безпеки на підставі спеціальної карти розрахунків ефективності таких заходів [10]. Особливої уваги на підприємстві також заслуговують політико-правова складова, юридична складова, інформаційна складова, енергетична складова, силова складова, інноваційна складова.

Для підприємств металургійної галузі вкрай актуальною є екологічна складова економічної безпеки. Проблему охорони екологічної безпеки суспільства від суб'єктів господарювання, що здійснюють виробничо-

комерційну діяльність, можна вирішити тільки через розробку і ретельне дотримання національних (міжнародних) норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які потрапляють у навколишнє середовище, а також дотримання екологічних параметрів продукції, що виготовляється. Підприємства-продуценти добровільно не будуть цього робити, бо такі заходи потребують додаткових витрат на очисні споруди та на відповідні ефективні екологічно чисті технології. Єдиним чинником, що спонукає підприємства до належної екологізації виробництва, є застосування відчутних штрафів за порушення національного екологічного законодавства [10].

В структурі економічної безпеки особливе місце займає інноваційна складова. На думку Краснощоквої Ю. В., в інноваційній безпеці вирішальною умовою вважається дотримання та реалізація інтересів підприємства, а така безпека безпосередньо спрямована на формування необхідних і достатніх умов для збільшення можливостей створення та використання інновацій з метою розроблення та впровадження конкурентоспроможності продукції й технологій на рівні світових стандартів [18]. Поряд з цим під інноваційною безпекою підприємства розуміють послідовну, заплановану, цілеспрямовану, комплексну діяльність підприємства щодо зміни кожного з елементів бізнесу певного підприємства, викликану попитом, обумовлену науково-технічним прогресом і спрямовану на діючу організаційну структуру, технологічні процеси, стиль і методи управління, продукцією, що випускається, джерела сировини й матеріалів, ринки збуту.

Економіко-екологічна безпека є одним з найбільш пріоритетних функціональних напрямів національної безпеки країни.

Сутність процесу забезпечення екологічної безпеки підприємства можна виразити у вигляді функції такого типу:

$$F(Z, Q, m) \min; \quad (1.1)$$

де Z – витрати на заходи для дотримання екологічних норм;

Q – втрати від штрафних санкцій за порушення екологічних норм;
 T – втрати від закриття для продукції підприємства ринків інших держав з більш жорсткими нормами екологічної чистоти товарів.

При цьому індикаторами екологічної складової економічної безпеки є, з одного боку, нормативи граничне допустимої концентрації шкідливих речовин, установлені національним законодавством, а з іншого – аналіз ефективності заходів для забезпечення такої екологічної складової. На підставі загальних стратегічних рекомендацій, опрацьованих за результатами аналізу карти розрахунку ефективності здійснюваних заходів, планується комплекс заходів для розробки екологічної складової економічної безпеки в майбутньому. План забезпечення екологічної складової є частиною загального плану (програми) для досягнення належного рівня економічної безпеки в цілому. Він має вигляд логічного сценарію здійснення необхідного комплексу заходів у календарній послідовності з додаванням розрахунку ефективності практичної реалізації цих заходів.

Алгоритм процесу охорони екологічної складової економічної безпеки полягає в проведенні таких послідовних дій:

- розрахунок карти ефективності здійснюваних заходів для охорони екологічної складової економічної безпеки на підставі звітних даних про фінансово-господарську діяльність підприємства (організації);
 - аналіз виконаних розрахунків і розробка рекомендацій для підвищення ефективності здійснюваних заходів;
 - розробка альтернативних сценаріїв реалізації запланованих заходів;
 - вибір пріоритетного сценарію на засаді порівняння розрахунків ефективності запланованих заходів;
 - передача вибраного планового сценарію в складі загального плану охорони економічної безпеки в підрозділи, які здійснюють функціональне планування фінансово-господарської діяльності підприємства (організації)
- [10]. Грибіненко О.М. відносить до показників екологічної безпеки тривалість життя населення; рівень техногенного навантаження на навколишнє

середовище; енергоємність ВВП та енергоефективність економіки; частка відновлювальних джерел у споживанні енергоресурсів; екологічна стійкість; якість повітря; якість води та інше. В статті також рекомендовано країнам активізувати екологічні чинники зростання, передусім за рахунок підвищення рівня інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в відсотках до ВВП, а також закріплення частки природоохоронних витрат у бюджеті (на всіх рівнях) [21].

1.3. Екологічні проблеми та стан металургійної галузі в Запорізькому регіоні

Згідно з дослідженнями українських вчених, найбільшу шкоду навколишньому середовищу спричиняють транспорт, промисловість, енергетика та сільське господарство. Тому питання про впровадження природозберігаючих технологій у цих сферах життєдіяльності стоїть особливо гостро. Протягом усіх минулих років питання забезпечення екологічної безпеки в Україні багато декларувалися, але реально не вирішувалися на рівні державного керівництва. Найочевиднішим прикладом є стан Дніпра в міській смузі столиці: головна водна артерія в буквальному сенсі перетворюється на болото. Скрізь можна спостерігати одну й ту саму тенденцію – екологічні проблеми накопичуються та консервуються. А чиновники незмінно оперують тезою про відсутність належних коштів в держбюджеті/місцевих бюджетах на вирішення цих проблем.

Не менш небезпечним забруднювачем оточуючого середовища є промислові відходи. В Україні основним джерелом утворення відходів є підприємства гірничо-промислового, хіміко-металургійного, машинобудівного, паливно-енергетичного, будівельного, агропромислового комплексів, а також комунальне господарство. Найтоксичнішими серед них є відходи, що містять важкі метали, нафтопродукти, непридатні для застосування отрутохімікати (пестициди), основна маса яких утворюється в

Донецькій та Дніпропетровській областях. Під сховищами токсичних відходів перебуває майже 20 тис.га земель. Це сміття звозиться на звалища, переважна більшість яких є джерелом інтенсивного забруднення води і повітря.

Як свідчать статистичні данні, приблизно 80% всіх шкідливих видів у повітря – наслідок енергетичних процесів (добування, переробка й використання енергоресурсів). Особливо шкідливими є викиди сполук сірки в районах металургійних заводів. Сполучаючись з парами води в атмосфері, триоксид сірки утворює сірчану кислоту, суспензії якої є дуже небезпечними. У викидах ТЕЦ небезпечні також оксиди важких металів, фтористі сполуки, бензоперен, що відносяться до канцерогенних речовин. АЕС разом із електроенергією виробляють велику кількість надзвичайно небезпечних речовин.

Всі вище зазначенні чинники згубно впливають на екологічну ситуацію в Україні і викликають такі негативні наслідки як парниковий ефект, кислотні дощі, руйнування озонового шару. У разі подальшого зберігання подібного стану речей наша держава ризикує скотитися в плані екологічної безпеки для життя людей на рівень африканських країн. Тому ключове завдання активістів екологічних організацій та громадськості – тримати основні екологічні проблеми в фокусі суспільної уваги, вимагати реального покращення ситуації з охороною навколишнього середовища [22].

Національний інститут стратегічних досліджень так описує показники забруднення навколишнього середовища. Атмосферне повітря є життєво важливим компонентом навколишнього середовища, від якості якого у вирішальній мірі залежить здоров'я на-селення, в першу чергу міст та селищ, де зосереджено до 70 % населення та основна частина шкідливих виробництв країни. На території нашої країни щорічно в атмосферне викидається біля 7 млн т (близько 11-ти тонн на квадратний кілометр території, більше 140 кг на одну особу) забруднюючих речовин, що становлять загрозу населенню і довкіллю. При цьому майже 62 % забруднюючих речовин, що потрапляють у повітря, припадає на стаціонарні джерела забруднення. Окрім стаціонарних

джерел, особливо у великих містах, суттєву загрозу для життєдіяльності спричиняє забруднення повітря автотранспортом, кількість якого зростає. За даними Державної служби статистики України, у 2011 році від пересувних джерел в м. Києві потрапило в повітря 221 тис. т забруднюючих речовин та парникових газів. Найбільш забрудненими вважаються Луганська, донецька та Дніп-ропетровська області [23].

Україна володіє потужним землересурсним потенціалом. Проте, недосконалі технології землеробства, екстенсивний характер сільськогосподарського виробництва, недбале ставлення до земельних ресурсів, що знаходяться у розпорядженні суб'єктів економічної діяльності за відсутності замкнутого циклу використання, призводять до суттєвого погіршення якості земельних ресурсів та посилення проблем техногенного характеру. Щороку в Україні відбувається утворення більше однієї тисячі гектарів порушених земель, що втратили свою господарську та екологічну цінність через порушення ґрунтового покриву внаслідок виробничої діяльності людини або дії природних чинників.

Водні ресурси України доволі обмежені. Проте їх використання є неефективним та нераціональним. Протягом 20-го сторіччя з метою збільшення господарського використання води відбулося масштабне зарегулювання ріки Дніпро та інших рік, що обумовило техногенні порушення 70-80 % руслового стоку та підпір ґрунтових вод і регіональне підтоплення земель. Незважаючи на істотне скорочення обсягів водокористування (у порівнянні з 1990 роком майже вдвічі) та відповідне зменшення техногенного навантаження на водні об'єкти, екологічний стан поверхневих і підземних джерел водопостачання не покращується. Відбувається значне геохімічне забруднення водозабірних ландшафтів важкими металами, продуктами переробки нафти, залишками мінеральних добрив. Щороку у поверхневій водній об'єкти країни скидаються великі обсяги недостатньо очищених комунально-побутових і промислових стічних вод, що є наслідком значних обсягів таких відходів та неефективності систем очищення води. Забруднення води викликає

деградацію річок, водосховищ, озерних систем і погіршення якості води та негативно впливає на здоров'я людей.

Екологічний стан навколишнього середовища та його здатність до відтворення природних ресурсів (водних, земельних, повітряних, біорізноманіття) значною мірою залежить від лісистості території. Нині загальна площа лісового фонду України складає 10,6 млн гектарів, лісистість території становить близько 16 %, що не відповідає науково обґрунтованим нормативам (22-24 %). Ліси зазнають великої шкоди від інтенсивної їх експлуатації, гинуть від промислових викидів, внаслідок недбалого відведення земель під вирубки, для різноманітного будівництва. Санітарний стан лісів та їх водоохоронний потенціал погіршується в результаті старіння (середній вік деревостанів перевищує 50 років) за недостатнього рівня їх відновлення. Значні площі лісів щорічно потерпають від пожеж, основною причиною виникнення яких є людський фактор.

Серед екологічних проблем, що генерують загрози у сфері національної безпеки є процеси утворення значних обсягів відходів виробництва та споживання, недостатньо ефективний рівень їх вторинного використання, переробки та утилізації. Кожного року в Україні утворюється більше 400 млн т відходів виробничого та побутового характеру, що забруднюють об'єкти природного середовища. Нині домінуючим методом перероблення відходів залишається їх видалення у спеціально відведені місця чи об'єкти.

Утилізація (застосування з користю) сміття у великих містах і міських агломераціях – надзвичайно важлива народногосподарська проблема. Найбільш широко застосовуються компостування, спалення і піроліз твердих побутових відходів. Найбільш простим способом знешкодження і переробки твердих побутових відходів є компостування. Це аеробний біологічний процес із виділенням тепла під впливом термофільних мікроорганізмів, які окислюють органічну речовину. Із 30 т компосту, вивезеного на 1 га сільськогосподарських угідь, можна отримати до 0,5 т азоту, фосфору і калію, а також 1 т вапняку. Особливо ефективно компостування в

тих районах, де вміст органічних речовин у смітті значний і є потреба в добривах [25].

Погіршення стану екосистем, послаблення стійкості функціонування природного середовища та недосконала система моніторингу підвищує ризики виникнення та збільшення масштабів природно-техногенних катастроф, а також призводить до загострення серйозних соціально-економічних проблем в суспільстві.

Запоріжжя по праву вважається промисловим та металургійним серцем України, де розташовані понад 290 промислових підприємств. У місті зосереджений металургійний комплекс державного значення. Саме тут щороку виплавляється більше третини всієї української сталі і прокату чорних металів, понад 20% українського чавуну, близько 10% металоконструкцій та коксу.

Бюджети міста та країни в значній мірі наповнюються завдяки роботі металургійного комплексу. Запоріжжя – це один з небагатьох обласних центрів з позитивним сальдо зовнішньої торгівлі, що, у свою чергу, збільшує валютні резерви регіону та держави. У структурі реалізованої промислової продукції в Запоріжжі металургія становить 54%; машинобудування – 15%; харчова промисловість – 9%; енергетика – 8%.

Запорізький металургійний комплекс займає видатне місце в загальній структурі промисловості і представлений відомими підприємствами чорної та кольорової металургії, виробництвом спеціальних сталей, алюмінію, феросплавів та металевих виробів з них. До 24.02.2022 р. Запорізька область – регіон із значним виробничим потенціалом, один із ключових регіонів промислового комплексу України, однак з моменту повномасштабного вторгнення російських окупантів на територію України, почались і продовжуються руйнівні процеси, які позначаються на всіх галузях промисловості, зокрема і на металургійній галузі.

До стратегічних металургійних підприємств галузі відносяться:

- ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» – одне з найбільших підприємств чорної металургії України та третій за величиною виробник української металопродукції. Комбінат входить у рейтинг 80 кращих підприємств світу, виробляє майже 11% чавуну і сталі та 29,4% листового металопрокату в Україні;
- ПрАТ «Дніпроспецсталь» – єдине підприємство в Україні, яке виробляє більше 800 марок сталі та сплавів і більше 1000 різних профілів прокату, спеціалізується на випуску спеціальних сталей: сортового прокату, каліброваної сталі, а також підшипникової, сталі без нікелю, хромонікелевої сталі;
- ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат» – єдиний виробник титанової губки в Україні, який також виробляє титанові зливки;
- АТ «Запорізький завод феросплавів» — один з найбільших в Європі виробників феросплавів, кременистих і марганцевих сплавів.

Тобто Запоріжжя не дарма називають «містом металургів». Тут розміщено з десяток вельми великих металургійних підприємств. Багато з них широкому загалу невідомі. Але це не означає, що ці заводи надто дрібні, і не заслуговують на увагу. Також у місті працює «Запорізький ливарно-механічний завод», заснований «Запоріжсталлю». За рік підприємство, що перебуває у тіні свого засновника, отримало майже 1,1 мільярда гривень доходу.

В Україні металургія, з одного боку, залишається одним з основних видів промислової діяльності, забезпечуючи до 16% загального обсягу реалізованої промислової продукції, п'яту частину товарного експорту й більше 10 млрд дол. експортної виручки, понад 200 тис. робочих місць і приблизно 10% у загальній середньообліковій кількості штатних працівників у промисловості, що робить її стратегічно важливою для майбутнього розвитку вітчизняної економіки. З іншого боку, галузь відрізняється низьким рівнем екологічності виробництва – близько третини викидів шкідливих речовин в атмосферу загалом по економіці припадає на металургію,

характеризується отриманням від'ємної або зовсім невисокої рентабельності операційної діяльності метпідприємств, низькими темпами зростання прямих іноземних інвестицій і слабкою інноваційною активністю. Це підштовхує металургійну промисловість до рішучих змін і гостро ставить перед нею завдання підвищення ефективності виробництва. Однією з основних тенденцій у розвитку вітчизняної металургії останніх років було постійне зниження обсягів виробництва металопродукції.

Територіальна структура металургійної галузі залежить від сировини і палива, на які припадає близько 85 % витрат. Не менш важливе значення має розвиток залізничного транспорту у зв'язку з необхідністю зниження витрат при транспортуванні сировини і готової продукції. Ще одна об'єктивна необхідність — врахування екологічного фактора. На підприємства чорної металургії Запорізької області припадає до чверті загального обсягу викидів пилу й окису вуглецю, більше половини оксидів сірки. Також спостерігається значне забруднення поверхневих вод, адже галузь є найбільшим споживачем водних ресурсів в промисловості (виробництво 1 т чавуну потребує до 20 т води).

Найбільші підприємства чорної металургії розташовані у 3-х регіонах: Придніпров'я (Запоріжжя, Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ, Нікополь), Донбас (Донецьк, Макіївка, Єнакієве, Алчевськ), Приазов'я (Маріуполь).

Найбільш потужним є Придніпровський металургійний регіон, в якому видобувається практично вся руда, виробляються феросплави, виплавляється чавун, сталь і прокат. У межах регіону виділяють 3 промислових вузли: Криворізький (гірничозбагачувальні комбінати Кривого Рогу та Нікополя, металургійні, трубні й феросплавні заводи), Запорізький і Дніпровський (металургійні підприємства Дніпродзержинська, Дніпропетровська).

Продаж чорних металів та виробів з них складає понад 40 % валютних надходжень країни. Якщо зазвичай співвідношення між внутрішнім і зовнішнім продажем становить від 80 до 20 %, то в Україні ситуація зворотна

– чотири п'ятих продукції чорної металургії йде на експорт. Українські металурги орієнтуються переважно на зовнішню торгівлю внаслідок надлишкових виробничих потужностей. Тому вкрай необхідно зберігати лідируючі позиції на світовому металоринку.

Найбільшими покупцями української продукції є країни СНД, ряд європейських країн, США, Туреччина, Китай, Республіка Корея. Ринок Росії та країн СНД, із точки зору структури продукції, що продається, є найбільш сприятливим. На російському ринку користуються попитом арматура, прокат, труби. Ринки США й Західної Європи дуже привабливі з точки зору ціни, але доступ українського прокату на них обмежений. Але великим попитом на них користується чавун і сталеві заготовки (сляби).

Із-за тривалого терміну експлуатації більшість підприємств чорної металургії є технічно відсталими. В Україні виробляються значні обсяги сталі, що ведеться переважно застарілим, енерговитратним мартенівським засобом. Рівень впровадження прогресивного киснево-конвертерного методу виробництва сталі становить менше половини. Крім того, в Україні дуже високі витрати праці на тонну виробленої продукції. Якщо в передових компаніях на одного працівника припадає до 1 тис. т продукції, в Україні ця цифра приблизно в п'ять разів менша.

В умовах глобальної світової економічної кризи в металургійній галузі спостерігається значне скорочення обсягів виробництва. Частка металургії у ВВП країни становить близько 38%, у промисловому виробництві – 27,3%, в експорті – 34,2%. Частка металургії в податкових платежах у всі рівні бюджетів становить 38%. Будучи споживачем продукції і послуг природних монополій, металургія використовує 32% електроенергії від загальнопромислового рівня, 25% природного газу, 10% нафти і нафтопродуктів, а її частка у вантажних залізничних перевезеннях становить 20%.

Металургія в структурі промисловості України становить 35,1%, в той час коли в структурі світової промисловості – 34,3%. В металургійній

промисловості Україні існує значний науково-дослідний і конструкторський потенціал, що проявляється в наявності самостійних спеціалізованих наукових установ та інтегрованих в підприємства.

Переважання негативних тенденцій у металургійній галузі пов'язано, в першу чергу, через відсутність попиту на внутрішньому ринку чорних металів та зниженням платоспроможного попиту в основних металомістких секторах економіки. Перешкодою до швидкого формування внутрішнього ринку металургійної продукції стала економічна криза, наслідками якої були зниження національного доходу України, капітальних вкладень, відсутністю динамічного розвитку машинобудівного комплексу та скорочення будівництва житлової нерухомості.

Через понаднормову експлуатацію морально застарілих доменних, сталеплавильних потужностей та прокатних станів виробництво високорентабельних видів металопрокату займало досить низьку частку. Відтак структура виробництва чорних металів суттєво відставала від світового рівня, який досі характеризується повною перевагою киснево-конверторної та електросталі (близько 100%), 90-відсотковою часткою готового прокату та високою часткою сталі, яка виплавляється машинами безперервного лиття заготовок (МБЛЗ): у США – понад 60%, Німеччині – 88%, Японії – 98%, а в Україні – менше 10%.

Через фінансово-економічну кризу, яка призвела до зниження рівня рентабельності вітчизняних металургійних підприємств, майже усі металургійні компанії змушені «законсервувати» інвестиційні програми і на сьогодні, у кращому випадку, повинні завершити хоча б найменшу заплановану частину. Майже повна відсутність достатнього інвестування програм з модернізації обладнання та устаткування металургійних підприємств обумовило подальше експлуатування металургійних потужностей, що збудовані за радянських часів, зокрема у 2017 р. у мартенівських печах було вироблено 5,6 млн тонн сталі або 23,0% від загального обсягу виробництва (24,2 млн тонн) [27].

Окрім недостатності необхідних інвестиційних ресурсів, зіграла свою роль порівняльна економічність існуючого на той момент мартенівського виробництва. В умовах обмеженого застосування технології безперервного розливу сталі воно виявилось менш затратним за киснево-конверторний спосіб. Крім того, у українських металургів з'явилася можливість використовувати збільшену кількість металобрухту при мартенівському способі виробництва замість плавки чавуну, що забезпечило необхідну якість виробленої сталі. В той же час розширення виробництва електросталі стримувалося внаслідок високої ціни на електроенергію, проблемами з постачанням високоякісного брухту і відносно дешевим природним газом.

Відсутність чіткої інвестиційної політики у складі провідних бізнес-груп протягом усього періоду функціонування металургійних підприємств призвела до того, що сьогодні виникає критична необхідність швидкого переобладнання виробничих потужностей металургійних комбінатів. Також внаслідок зниження обсягів виробництва та капітальних інвестицій у модернізацію підприємств гірничо-металургійного комплексу України у кризовий та посткризовий період спостерігалось й скорочення чисельності виробничого персоналу.

Узагальнення результатів діяльності металургійних підприємств у складі бізнес-груп показало, що поряд з певними позитивними ефектами, інтеграція металургійних підприємств не дала їм явних переваг для сталого економічного розвитку, а навпаки, створила серйозні структурні проблеми, які залишили без розвитку старий техніко-технологічний рівень металургійного виробництва, що погано відобразилось на енергомісткості та здатності до конкуренції з світовими виробниками металів.

Більш того, через використання старих технологій виробництва сталі на українських підприємствах майже не застосовується прогресивне електронно-променеє плавлення сталі та методи прямого відновлення залізних руд, які належать до п'ятого технологічного укладу. Варто зазначити, якщо провести чітку та зрозумілу державну політику щодо перспектив розвитку вітчизняної

промисловості металургійна галузь одержить економічний стимул для зміни вектору продажів із експортноорієнтованого до забезпечення внутрішнього ринку.

Найсерйознішим випробуванням для галузі стали військові дії в Донецькій і Луганській областях, починаючи з 2014 р. Призупинення діяльності або зниження ділової активності металургійних підприємств на тимчасово непідконтрольній Україні території з подальшою втратою над ними контролю і неможливістю включити результати їх роботи в офіційну українську статистику призвело до негативної динаміки виробництва сталевих виробів у країні впродовж 2014–2018 рр. Проте скорочення виплавки сталі не було найбільшою проблемою, адже воно деякою мірою збігається із загальносвітовими трендами розвитку металургійної промисловості, де в останні роки спостерігалася стагнація. Значно гіршою була й залишається ситуація з обсягами і динамікою споживання готової металопродукції на внутрішньому ринку, які значно відстають від виробництва, призводячи до надмірного рівня перевиробництва металу в країні.

Аналіз частки української металургійної промисловості у світовому обсязі споживання готової металопродукції показав її наднизький рівень, навіть порівняно з виробництвом і сталеплавильними потужностями. В аналізованому періоді він не перевищував 0,5% і постійно знижувався, сягнувши у 2020 р. лише 0,3%. Це свідчить про катастрофічну нерозвиненість внутрішнього металоринку в Україні, що не тільки робить галузь критично залежною від зовнішньої кон'юнктури, а й заважає розвитку металоспоживчих галузей, які виробляють готову продукцію з більшою доданою вартістю. Часткове або повне використання матеріалів дозволяється лише за наявності у першому абзаці статті посилання на джерело (для інтернет-ресурсів – гіперактивного та відкритого для індексації пошуковими системами).

Руйнівні процеси в результаті повномасштабної російської агресії у 2022 р. практично зупинили діяльність металургійних підприємств на 70 – 75% з

причин фізичного руйнування, комунікаційних руйнівних процесів, нестачі сировини, руйнування енергосистеми України.

В умовах стагнації на світовому металоринку, значного обсягу профіциту металу в Україні, загальної негативної динаміки галузевої діяльності і відставання за ефективністю виробництва від зарубіжних аналогів подальший розвиток вітчизняної металургійної промисловості має базуватися на таких «чотирьох китах»:

- *пріоритетному розвитку внутрішнього ринку металопродукції*, що забезпечить стабільніший збут виробленої продукції і зменшить залежність від коливань світової кон'юнктури;
- *інтенсифікації проведення і впровадження інноваційних розробок зі створення принципово нових техніко-технологічних металургійних рішень*, що забезпечить внутрішній попит на власні науково-технічні й інноваційні розробки, сприятиме зниженню собівартості продукції за рахунок зменшення ресурсо- та енергоємності на всіх етапах виробництва, підвищенню екологічності виробничого процесу, удосконаленню сортаменту металопродукції, яка випускається;
- *підготовці фахівців нового покоління*, що відрізнятимуться вищим рівнем цифрової культури, будуть здатні до глибокого поєднання і всебічного застосування сучасних діджитал-технологій у реальному виробництві і будуть готові до безперервного навчання;
- *державно-приватному партнерстві*, що допоможе у визначенні стратегічних рамкових цілей і завдань розвитку галузі, поліпшенні інституційних умов взаємодії виробництва з наукою й інвесторами, вирішенні проблеми обсягів і пріоритетних напрямів фінансування й державної підтримки науково-технологічних та соціально-економічних змін у процесі становлення металургії майбутнього [27].

Тобто, у повоєнний період задля відновлення металургійної галузі необхідно:

- забезпечити сприятливі економічні умови для прискореної модернізації основних виробничих засобів з метою зменшення енергомісткості металургійної галузі та конкурентоспроможності її продукції;
- довести розвиток техніко-технологічного рівня металургійного виробництва до світових стандартів з метою суттєвого зниження енергетичних і матеріальних витрат на виробництво продукції та поліпшення екологічного стану довкілля;
- переорієнтувати виробництво та оптимізувати його структуру в результаті збільшення номенклатури нових сортamentів, зокрема електроплавильного виробництва сталі, виробництва спеціальних сталей і сплавів, титанових сплавів та прокату, збільшення обсягів випуску прокату і труб з антикорозійним покриттям, каліброваного прокату, гнутих профілів;
- планувати розвиток та стратегію розвитку підприємств металургійної промисловості України;
- сконцентруватись на виконанні виробничих завдань;
- збільшити можливості державного впливу шляхом впровадження та введення в дію законодавчої бази, яка спрямована на створення сприятливих умов для розвитку внутрішнього ринку металопродукції та забезпечення потреб України власною металопродукцією;
- сформувати дієву та ефективну підтримку науково-технічного потенціалу країни, фундаментальних та прикладних досліджень, спрямованих на забезпечення інноваційного розвитку.

Потрібно розробити дієву державну політику для розвитку металургійної галузі, що має охоплювати напрямки із розширення внутрішнього ринку (завдяки технічному переозброєнню підприємств щоб випускати нові види готового прокату, які замінять імпортований металопрокат) та охоплення нових ніш на зовнішніх ринках металопродукції з високою доданою вартістю.

Висновки до розділу 1

Проблемність економічної безпеки в умовах подальшої глобалізації набуває статусу найвищого пріоритету в державній політиці. Виняткове значення вона має при аргументації прийняття політичних рішень. Науково-концептуальні засади про економічну безпеку забезпечують формування відповідної політики на рівні держави чи суб'єктів нижчих організаційних рівнів. Система забезпечення економічної безпеки передбачає здійснення постійного моніторингу соціально-економічних процесів з точки зору їхнього впливу на стан економічної безпеки, оцінку з цих позицій стратегічних програм, нормативно-правових актів, а також аналіз ефективності поточних рішень у сфері економічної політики. Таким чином, національна безпека держави віддзеркалює процеси, що відбуваються в економіці підприємств, з одного боку, а з іншого боку – стан економічної безпеки підприємств формує передумови для створення середовища економічної безпеки у державі.

Суть економічної безпеки полягає у здатності держави створити необхідні матеріальні передумови для всебічного розвитку суспільства, виступати самостійним суб'єктом мікроекономічних зв'язків. Економічна безпека передбачає захист економічного життя від незаконних і підривних фінансово-економічних дій певних громадян, організацій та інших держав. Вона пов'язана з захистом економічних прав і свобод, майна громадян, громадських організацій та держави з забезпеченням економічної рівноправності, свободи торгівлі, економічної діяльності в межах чинного законодавства. Найважливішим чинником економічної безпеки є відповідність системи економічних та виробничих відносин не лише потребам виробництва, а й економічного розвитку країни.

Для підприємств металургійної галузі вкрай актуальною є екологічна складова економічної безпеки. Проблему охорони екологічної безпеки суспільства від суб'єктів господарювання, що здійснюють виробничо-комерційну діяльність, можна вирішити тільки через розробку і ретельне

дотримання національних (міжнародних) норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які потрапляють у навколишнє середовище, а також дотримання екологічних параметрів продукції, що виготовляється. Підприємства-продуценти добровільно не будуть цього робити, бо такі заходи потребують додаткових витрат на очисні споруди та на відповідні ефективні екологічно чисті технології. Єдиним чинником, що спонукає підприємства до належної екологізації виробництва, є застосування відчутних штрафів за порушення національного екологічного законодавства.

Руйнівні процеси в результаті повномасштабної російської агресії у 2022 р. практично зупинили діяльність металургійних підприємств на 70 – 75% з причин фізичного руйнування, комунікаційних руйнівних процесів, нестачі сировини, руйнування енергосистеми України. В умовах стагнації на світовому металоринку, значного обсягу профіциту металу в Україні, загальної негативної динаміки галузевої діяльності і відставання за ефективністю виробництва від зарубіжних аналогів подальший розвиток вітчизняної металургійної промисловості має базуватися на таких «чотирьох китах»:

– *пріоритетному розвитку внутрішнього ринку металопродукції, що забезпечить стабільніший збут виробленої продукції і зменшить залежність від коливань світової кон'юнктури;*

– *інтенсифікації проведення і впровадження інноваційних розробок зі створення принципово нових техніко-технологічних металургійних рішень, що забезпечить внутрішній попит на власні науково-технічні й інноваційні розробки, сприятиме зниженню собівартості продукції за рахунок зменшення ресурсо- та енергоємності на всіх етапах виробництва, підвищенню екологічності виробничого процесу, удосконаленню сортаменту металопродукції, яка випускається;*

– *підготовці фахівців нового покоління, що відрізнятимуться вищим рівнем цифрової культури, будуть здатні до глибокого поєднання і всебічного*

застосування сучасних діджитал-технологій у реальному виробництві і будуть готові до безперервного навчання;

– *державно-приватному партнерстві*, що допоможе у визначенні стратегічних рамкових цілей і завдань розвитку галузі, поліпшенні інституційних умов взаємодії виробництва з наукою й інвесторами, вирішенні проблеми обсягів і пріоритетних напрямів фінансування й державної підтримки науково-технологічних та соціально-економічних змін у процесі становлення металургії майбутнього.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ «ЗМК «ЗАПОРІЖСТАЛЬ» В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКО- ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

ПАТ Запорізький Металургійний Комбінат «Запоріжсталь» (далі ПАТ ЗМК «Запоріжсталь») був збудований в 1933 – 1939 роках. 16 листопада 1933 року відзначається як день народження комбінату «Запоріжсталь». Цього дня на доменній печі № 1 була видана перша плавка чавуну. В 1935 році стала до ладу перша мартенівська піч, у 1937 році — слябінг. Комбінат входить до рейтингу 80 найкращих підприємств світу, виробляє майже 11 % чавуну і сталі, а також 29,4 % листового прокату в Україні, постачає продукцію на зовнішній ринок.

4 січня 1997 року державне підприємство Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» було перетворено у відкрите акціонерне товариство із стовідсотковим державним капіталом. В період 1998-2001 рр. згідно з планом приватизації ВАТ «Запоріжсталь» проводилася поступова реалізація державної частки статутного фонду товариства шляхом пільгового розміщення акцій, продажу пакетів акцій на сертифікатних аукціонах, через фондову біржу, на некомерційному конкурсі. В 2001 році було завершено первинне розміщення акцій, а в 2003 був зменшений статутний фонд ВАТ «Запоріжсталь» на величину раніше викупленого в акціонерів пакета в 25%+1 акція. В результаті статутний фонд товариства склав 210 920 444,75 тис.грн. Загальними зборами акціонерів ВАТ «Запоріжсталь» 21.12.2007 року затверджено Статут ВАТ „Запоріжсталь” в новій редакції, згідно з якою статутний фонд (капітал) товариства становить 660 920 444,75 тис.грн., і

поділений на 2643 681 779 штук простих іменних акцій номінальною вартістю 0,25 грн. Спостережна (Наглядова) Рада та Ревізійна комісія обираються вищим органом управління Товариством Загальними зборами акціонерів.

«Запоріжсталь» володіє повним виробничим циклом випуску металургійної продукції. У чотирьох доменних печах комбінат щорічно виплавляє 2,6 млн тонн чавуну високої якості для виробництва сталі, великогабаритного чавунного литва і товарного чавуну в чушках. Характерною особливістю чавуну виробництва ПАТ «Запоріжсталь» є низький вміст у ньому сірки і фосфору, завдяки чому він має широкий попит на світовому ринку, а також на ринку України. Основною експортною продукцією цього підприємства на початку XXI ст. є холоднокатаний сталевий лист у рулонах. Частка експорту в загальному обсязі реалізації становить близько 76 %. Комбінат поставляє продукцію більш ніж в 50 країн світу.

1 серпня 2016 року зі складу ПАТ «Запоріжсталь» виведені три ремонтні цехи – механічний, ливарний і цех металоконструкцій. Вони утворили окремий завод – Запорізький ливарно-механічний завод (ТОВ «ЗЛМЗ»). З 1 червня 2017 року зі складу ПАТ «Запоріжсталь» виведені ще три цехи ЦРМО-1, ЦРМО-2 (цехи ремонту металургійного обладнання) і ЦРЕМЦ (цех ремонту електрообладнання металургійних цехів) — вони увійшли до складу існуючого підприємства — ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ПРОМСЕРВІС» зі штаб-квартирою в Маріуполі. Зараз офіційно, 49 % акцій «Запоріжсталі» належить «Метінвест Холдингу». Підприємство працює в тісній кооперації з виробником коксу «Запоріжжкокс» і виробником вогнетривів «Запоріжвогнетрив», які контролюються «Метінвест Холдингом».

ЗМК «Запоріжсталь» має в складну структуру. В агломераційному цеху комбінату виробляється основний залізорудний агломерат. Практично всі процеси виробництва агломерату автоматизовані. На чотирьох доменних печах комбінат щорічно виплавляє 2,5 млн тонн чавуну високої якості для виробництва сталі, великогабаритного чавунного литва та товарного чавуну в

чушках. В мартенівському цеху комбінату працює 9 печей, ємністю 250-500 тонн із загальною виробничою потужністю 3,3 млн. тонн сталі в рік. Сталь виробляється скрап-рудним процесом на рідкому чавуні. Мартенівські печі опалюються природним газом. Для інтенсифікації виплавки сталі на всіх печах використовується кисень. Сталь продувається аргоном. На обжимному стані слябінг «1150» прокатуються зливки із вуглецевої, легованої та нержавіючої сталі на сляби товщиною 100-200 мм, шириною 1000-1520 мм, довжиною 1800-4700 мм. Сляби, призначені для перекату на лист, в гарячому стані передаються на широкосмуговий стан гарячої прокатки. Цех гарячої прокатки тонкого листа оснащено агрегатами для забезпечення поставки прокату в листах та рулонах – шириною від 1000 до 1500 мм. Безперервний тонколистовий стан гарячої прокатки «1680» виробляє смуги товщиною 2,0-7,0 мм, шириною 1000-1500 мм, масою рулону – до 16,0 тонн. На трьох агрегатах для гнутих профілів виробляється більше 1500 сортів (кутників, швелерів) та спеціальних фасонних профілерозмірів гнутих профілів з вуглецевої, низьколегованої та нержавіючої сталі з товщиною стінок від 1,0 до 8,0 мм та з шириною розгортки профілю до 1450 мм.

В цеху холодного прокату № 1 на безперервному чотирьохквітцевому стані «1680», двох одноквітцевих реверсивних станах «1680» та «1200», двадцятивалковому стані «1700» та двох безперервних вузькосмугових чотирьохквітцевих станах «450» та «650» виробляється холоднокатаний лист, смуги та стрічки із вуглецевої, низьколегованої, легованої та нержавіючої сталі. Цех оснащено засобами для дресування, поперечного та поздовжнього різання, що забезпечує поставку холоднокатаного прокату товщиною від 0,2 до 2,0 мм, шириною від 10 до 1500 мм і довжиною листа до 4000 мм, а також рулонів масою до 14,0 тонн. Цех холодного прокату № 3 має унікальний стан «2800» для виробництва великогабаритного холоднокатаного листа товщиною 1,5-5,5 мм, шириною 1000-2300 мм та довжиною до 4500 мм із вуглецевих, легованих та нержавіючих сталей. У складі цеху діє спеціалізоване відділення

по виробництву шліфованих та полірованих листів і смуг в рулонах із нержавіючої сталі [28 – 32].

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» являє собою підприємство з повним металургійним циклом.

31.12.2013 р. кількість працівників становила 16355 осіб. 31.12.2018 р. середньооблікова чисельність штатних працівників складала 10 394 осіб; із них 46 осіб працюють за сумісництвом, 16 працюють в умовах неповного робочого часу. Фонд оплати праці складає 2 195 164,9 тис. грн. Збільшення фонду оплати праці (+409 608,5 тис. грн. або +22,9 %) відносно попереднього року відбулося за рахунок зросту середньої заробітної плати в еквіваленті повної зайнятості на 33,4 % (+549 144,0 тис. грн.) та зниження чисельності працюючих в еквіваленті повної зайнятості на 7,8 % (-139 535,5 тис. грн.). Середня заробітна плата становить 253.8 тис. грн. на рік.

Структура реалізованої продукції підприємства у 2018 році в грошовому виразі представлена на рис. 2.1. У 2018р. було реалізовано 3 471 845т. прокату, сума становила 50 179 841 тис. грн. частка від загальної суми реалізації у грошовому виразі – 84,83%; середньореалізаційна ціна – 14 453 грн./т. чавуну реалізовано 805 168 т, на суму 7 489 039 тис. грн., частка від загальної суми реалізації у грошовому виразі – 12,66%; середньореалізаційна ціна – 9 301 грн./т. Реалізація виробів подальшої переробки у натуральній формі – 53 871 т; сума реалізації - 767 286 тис. грн.; частка від загальної суми реалізації у грошовому виразі – 1,30%; середньореалізаційна ціна – 14 243 грн./т. Реалізація інших виробів становила 1,21 %.

Рис. 2.1. Структура реалізації продукції ЗМК «Запоріжсталь» за 2018 рік

У 2018 році частина експорту а загальній сумі реалізації становить 65,63%, в грошовому вигляді це 38 823 027 тис.грн. Структура реалізації продукції за ринковим критерієм представлена на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Структура реалізації продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» за ринковим критерієм

World Steel Association прогнозує збільшення попиту на сталеву продукцію на 1,4% до 1681,2 млн.тон. через відновлення економічної активності в західних країнах, а також покращення результатів економік, що розвиваються.

Для Туреччини World Steel прогнозує відновлення економіки і національного ринку сталевих продукції завдяки антикризовим заходам уряду, що також вплине на попит. Щодо України, то в 2019 році очікується зростання споживання сталі на 0,9% або до 5,8 млн. тон. Основними ринками збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2018 р. є: внутрішній ринок 25,13%; Європа 17,26%; Туреччина 14,04%; Африка 11,83%; країни СНД 8,64%; Близький Схід 8,35%; Азія 6,02%; Америка 5,61%. Основними клієнтами підприємства на внутрішньому ринку є ТОВ «Метінвест СМЦ»; ТОВ «МД Істейт»; ТОВ «ЗЛМЗ»; ПрАТ «ТЗ «ТРУБОСТАЛЬ»; ПрАТ «ММК ім. Ілліча» та інші.

Трендовий аналіз фінансових результатів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» впродовж 2013 – 2018 рр. показано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Трендовий аналіз фінансових результатів ПАТ «Запоріжсталь»

Рік виробництва	Чистий дохід, млн.грн.	Чистий прибуток, млн.грн.
2013	13579	8
2014	22111	1120
2015	31395	1805
2016	33159	4690
2017	46754	5118
2018	59154	1805

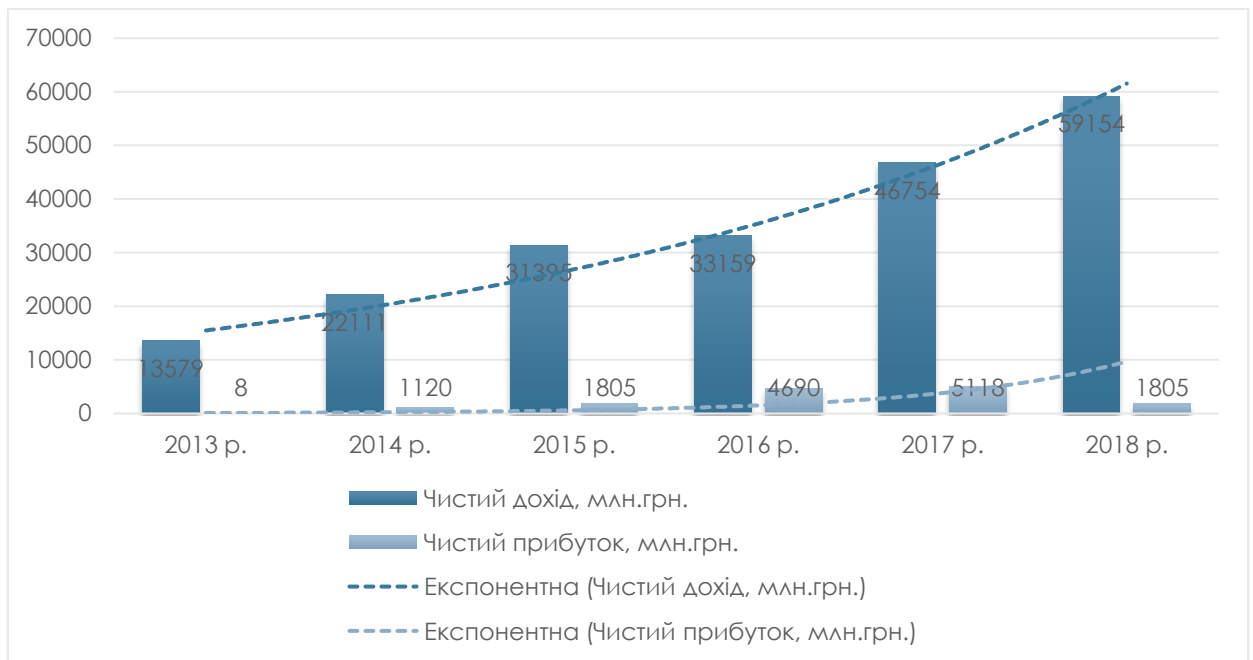

Рис. 2.3. Трендовий аналіз чистого доходу та чистого прибутку ПАТ ЗМК
«Запоріжсталь»

Таблиця 2.2

**Результати фінансово-господарської діяльності ПАТ «ЗМК
«Запоріжсталь»**

Рік/ найменування показника	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Валовий прибуток	Операційний прибуток	Чистий прибуток
2016	33158709	23699479	9459230	7063218	4690083
2017	46746886	38309499	8437387	5210934	3348549
Відхилення, тис.грн.	13588177	14610020	-1021843	-1852284	-1341534
ТР, %	140,98	161,65	89,2	73,78	71,4
2018	591539818	49414580	7813209	2135646	1804968

Відхилення, тис.грн.	12406932	11105081	-624178	-3075288	-1543281
ТР, %	126,54	128,99	92,6	40,98	53,9

В таблиці 2.2 зображено результат господарської діяльності підприємства за 2016-2018 роки. З таблиці видно, що темп росту собівартості реалізованої продукції перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він склав 89,2%. В 2017 – 2018 рр. спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він складає 92,6%. Аналогічно зменшуються операційний та чистий прибуток. Звідси можна зробити висновок, що незважаючи на прибутковість підприємства, тенденція погіршення фінансових показників потребує особливого контролю, але можна вважати, що економічна безпека має достатній рівень.

2.2. Дослідження майна та капіталу ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» як критеріїв економічної та фінансової безпеки

Горизонтальний фінансовий аналіз активів і капіталу є важливим елементом аналізу, що надає змогу з'ясувати структуру, стан та зміни в активах і капіталу протягом періоду дослідження, встановити позитивні та негативні тенденції змін та своєчасно розробити заходи фінансової стабілізації. Також, від раціональності формування активів залежить платоспроможність підприємства, швидкість обороту майна, а від оптимальності структури капіталу залежить фінансова стійкість підприємства та діагностується ймовірність банкрутства за критерієм достатності власного капіталу.

В таблиці 2.3 представлено горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства за 2016 рік. На початок 2016 року загальна вартість

майна ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» складає 30093898 тис.грн., на кінець року 40482468 тис.грн., тобто на 10388570 тис.грн. більше, а темп росту вартості майна становить 134,5%. Зростання вартості майна підприємства відбулось за рахунок зростання: на 7 112 тис.грн. балансової вартості нематеріальних активів; на 665 442 тис.грн. залишків незавершених капітальних інвестицій; на 447 тис.грн. балансової вартості інвестиційної нерухомості; на 458444 тис.грн. балансової вартості залишків запасів; дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 939218 тис.грн.; на 742185 тис.грн. дебіторської заборгованості за виданими авансами; іншої поточної дебіторської заборгованості на 6 663 738 тис.грн.; на 638 681 тис.грн. інших оборотних активів. Це свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства, тобто збільшення валюти балансу з 30 093 898 тис.грн. на початок 2016 року до 40 482 468 тис.грн. на кінець 2016 року, що вказує на зміцнення економічного потенціалу підприємства, зростання його виробничих можливостей.

Взагалі у 2016 році суттєві зміни в структурі активів відбулись за рахунок зміни іншої поточної дебіторської заборгованості і кількості грошей на рахунках в банках.

Таблиця 2.3

Аналіз активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» за 2016 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	2 457	0,0	9 569	0,0	7 112	0,0	389,5
первісна вартість	2 457	0,0	13 487	0,0	11 030	0,0	548,9
накопичена амортизація	0	0,0	-3 918	0,0	-3 918	0,0	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	1 455 736	4,8	2 121 178	5,2	665 442	0,4	145,7
Основні засоби:	16 210 946	53,9	16 054 020	39,7	-156 926	-14,2	99,0
первісна вартість	16 210 946	53,9	17 750 591	43,8	1 539 645	-10,0	109,5
знос	0	0,0	-1 696 571	-4,2	-1 696 571	-4,2	0,0
Інвестиційна нерухомість:	6 518	0,0	6 965	0,0	447	0,0	106,9
первісна вартість	6 518	0,0	6 965	0,0	447	0,0	106,9
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	1 128 608	3,8	1 128 608	2,8	0	-1,0	100,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	48	0,0	0	0,0	-48	0,0	0,0

Інші необоротні активи	369	0,0	107	0,0	-262	0,0	29,0
Усього за розділом I	18 804 682	62,5	19 320 447	47,7	515 765	-14,8	102,7
II. Оборотні активи							
Запаси	3 627 615	12,1	4 086 059	10,1	458 444	-2,0	112,6
Виробничі запаси	1 483 222	4,9	1 696 330	4,2	213 108	-0,7	114,4
Незавершене виробництво	847 818	2,8	595 882	1,5	-251 936	-1,3	70,3
Готова продукція	1 295 411	4,3	1 793 376	4,4	497 965	0,1	138,4
Товари	1 164	0,0	471	0,0	-693	0,0	40,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5 353 147	17,8	6 292 365	15,5	939 218	-2,2	117,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	20 066	0,1	762 251	1,9	742 185	1,8	3 798,7
з бюджетом	791 833	2,6	524 484	1,3	-267 349	-1,3	66,2
у тому числі з податку на прибуток	43	0,0	0	0,0	-43	0,0	0,0
з нарахованих доходів	138	0,0	2 462	0,0	2 324	0,0	1 784,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	896 752	3,0	7 560 490	18,7	6 663 738	15,7	843,1
Поточні фінансові інвестиції	0	0,0	700	0,0	700	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	387 424	1,3	1 027 854	2,5	640 430	1,3	265,3
Готівка	14	0,0	12	0,0	-2	0,0	85,7
Рахунки в банках	387 399	1,3	1 027 834	2,5	640 435	1,3	265,3
Витрати майбутніх періодів	201 580	0,7	256 044	0,6	54 464	0,0	127,0
Інші оборотні активи	8 560	0,0	647 241	1,6	638 681	1,6	7 561,2
Усього за розділом II	11 287 115	37,5	21 159 950	52,3	9 872 835	14,8	187,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	2 101	0,0	2 071	0,0	-30	0,0	98,6
Баланс	30 093 898	100,0	40 482 468	100,0	10 388 570	0,0	134,5

Необоротні активи представлені насамперед первісною вартістю основних засобів, вартість яких збільшилася на 1 539 645 тис. грн, або 9,5 %. Це свідчить про поліпшення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства. Зниження частки поточної дебіторської заборгованості в майні з 17,8 % на початок 2016 року до 15,5 % на кінець 2016 року свідчить про відчутне поліпшення стану розрахунків підприємства з дебіторами. Серед видів оборотних активів найбільший темп зростання мають гроші на рахунках в банках (в 2,65 раза), їх частка в майні станом на кінець 2016 року підвищилася до 2,5 %, що створює передумови для кращого оцінювання ліквідності балансу та платоспроможності підприємства. Можна зазначити, що така тенденція змін в активах свідчить про зростання господарського обороту підприємства. Така гіпотеза підтверджується зростанням обсягу чистого доходу від реалізації продукції, темп росту якого у 2016 році становить 105,61%.

Про негативні характеристики майнового стану свідчить, збільшення темпу приросту виробничих запасів за 2016 рік, який склав 114,4 % і перевищує темп приросту основних засобів (99 %), при цьому частка виробничих запасів у майні знизилася з 4,9 до 4,2 %. Така динаміка вказує на зниження рівня забезпеченості основних засобів матеріальними оборотними ресурсами; вартість готової продукції і товарів збільшилася на 497 965 тис. грн (138,4 %), їх частка в майні зростає з 4,3 до 4,4 %, що може свідчити про зниження ефективності маркетингової політики підприємства.

Слід також зауважити, що у 2016 році спостерігається позитивна тенденція зростання обсягу грошових коштів на кінець року на 640435 тис.грн. І хоча це залишки грошових коштів лише на дату складання балансу, ми відмічаємо, що у підприємства збільшились ці залишки, що свідчить про зростання грошового обороту ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 році.

В таблиці 2.4 представлений горизонтальний та вертикальний аналіз активів у 2017 році.

Таблиця 2.4

Аналіз активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» за 2017 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темپ росту, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	9 569	0,0	20 346	0,0	10 777	0,0	212,6
первісна вартість	13 487	0,0	20 346	0,0	6 859	0,0	150,9
накопичена амортизація	-3 918	0,0	0	0,0	3 918	0,0	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	2 121 178	5,2	1 408 344	2,3	-712 834	-3,0	66,4
Основні засоби:	16 054 020	39,7	20 952 658	33,8	4 898 638	-5,9	130,5
первісна вартість	17 750 591	43,8	20 952 658	33,8	3 202 067	-10,0	118,0
знос	-1 696 571	-4,2	0	0,0	1 696 571	4,2	0,0
Інвестиційна нерухомість:	6 965	0,0	8 020	0,0	1 055	0,0	115,1
первісна вартість	6 965	0,0	8 020	0,0	1 055	0,0	115,1
знос	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	1 128 608	2,8	1 109 680	1,8	-18 928	-1,0	98,3
Інші необоротні активи	107	0,0	0	0,0	-107	0,0	0,0
Усього за розділом I	19 320 447	47,7	23 499 048	37,9	4 178 601	-9,8	121,6
II. Оборотні активи							
Запаси	4 086 059	10,1	5 133 524	8,3	1 047 465	-1,8	125,6

Виробничі запаси	1 696 330	4,2	1 640 288	2,6	-56 042	-1,5	96,7
Незавершене виробництво	595 882	1,5	2 063 157	3,3	1 467 275	1,9	346,2
Готова продукція	1 793 376	4,4	1 429 594	2,3	-363 782	-2,1	79,7
Товари	471	0,0	485	0,0	14	0,0	103,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	6 292 365	15,5	11 158 065	18,0	4 865 700	2,5	177,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
за виданими авансами	762 251	1,9	745 589	1,2	-16 662	-0,7	97,8
з бюджетом	524 484	1,3	1 315 844	2,1	791 360	0,8	250,9
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
з нарахованих доходів	2 462	0,0	1 236	0,0	-1 226	0,0	50,2
із внутрішніх розрахунків	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	7 560 490	18,7	17 845 366	28,8	10 284 876	10,1	236,0
Поточні фінансові інвестиції	700	0,0	0	0,0	-700	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	1 027 854	2,5	348 928	0,6	-678 926	-2,0	33,9
Готівка	12	0,0	0	0,0	-12	0,0	0,0
Рахунки в банках	1 027 834	2,5	348 918	0,6	-678 916	-2,0	33,9
Витрати майбутніх періодів	256 044	0,6	308 272	0,5	52 228	-0,1	120,4
Інші оборотні активи	647 241	1,6	1 630 937	2,6	983 696	1,0	252,0
Усього за розділом II	21 159 950	52,3	38 487 761	62,1	17 327 811	9,8	181,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	2 071	0,0	265	0,0	-1 806	0,0	12,8
Баланс	40 482 468	100,0	61 987 074	100,0	21 504 606	0,0	153,1

Вартість майна збільшилася у 2017 році становить 61 987 074 тис. грн. і складає 153,1%, що також є позитивною тенденцією, бо поряд із цим спостерігається зростання чистого доходу від реалізації продукції на 40,98%. Продовжує знижуватись питома вага необоротних активів в структурі майна підприємства з 47,7% на початок 2017 року до 37,9% на кінець 2017 року.

Необоротні активи представлені насамперед основними засобами, вартість яких збільшилася на 4 898 638 тис. грн, або 130,5 %. Це свідчить про більш мобільну структуру майна. Серед видів оборотних активів найбільший темп зростання мають запаси, незавершене виробництво, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, інша поточна дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи. Питома вага оборотних активів на початок року становить 52,3%, а на кінець 2017 року 62,1%. Зростання вартості майна підприємства відбулось за рахунок зростання: на 6859 тис.грн. первісної вартості нематеріальних активів;

первісної вартості основних засобів на 4 898638 тис.грн.; первісної вартості інвестиційної нерухомості на 1055 тис.грн. В результаті змін у структурі оборотних активів відбулось також зростання питомої ваги оборотних активів на 81,9%-х пункти. Балансова вартість запасів, до яких віднесено виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція та товари зросла на 25,6%-х пункти.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла на 4865700 тис.грн., а темп її росту склав 177,3%, інша поточна дебіторська заборгованість зросла на 10 284 876 тис.грн, на початок року вона становила 7 560 490 тис.грн., на кінець року – 17 845 366 тис.грн., темп росту 250,9% (тобто у 2,5 разів зросла). Таке суттєве зростання заборгованості може негативно вплинути на платоспроможність підприємства.

На кінець 2017 року у підприємства знизився обсяг абсолютно ліквідних активів (грошових коштів) на 678926 тис.грн. Впродовж 2017 року спостерігається зростання інших оборотних активів з 647241 тис.грн. на початок року до 1630937 тис.грн. на кінець 2017 року. Загальне зростання оборотних активів у вартісному вираженні становить 17 327 811 тис.грн., а у відсотках – 9,8%.

В таблиці 2.5 представлено аналіз активів підприємства за 2018 рік.

Таблиця 2.5

Аналіз активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» за 2018 рік

Найменування статті	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	20 346	0,0	68 133	0,1	47 787	0,1	334,9
первісна вартість	20 346	0,0	47 119	0,1	26 773	0,0	231,6
накопичена амортизація	0	0,0	-21 014	0,0	-21 014	0,0	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	1 408 344	2,3	1 293 019	1,8	-115 325	-0,4	91,8
Основні засоби:	20 952 658	33,8	20 547 936	29,2	-404 722	-4,6	98,1
первісна вартість	20 952 658	33,8	22 522 642	32,0	1 569 984	-1,8	107,5
знос	0	0,0	-1 974 706	-2,8	-1 974 706	-2,8	0,0
Інвестиційна нерухомість:	8 020	0,0	6 741	0,0	-1 279	0,0	84,1
первісна вартість	8 020	0,0	6 741	0,0	-1 279	0,0	84,1
знос	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	1 109 680	1,8	1 038 362	1,5	-71 318	-0,3	93,6

Усього за розділом I	23 499 048	37,9	24 928 897	35,4	1 429 849	-2,5	106,1
II. Оборотні активи							
Запаси	5 133 524	8,3	5 112 500	7,3	-21 024	-1,0	99,6
Виробничі запаси	1 640 288	2,6	2 211 166	3,1	570 878	0,5	134,8
Незавершене виробництво	2 063 157	3,3	1 097 094	1,6	-966 063	-1,8	53,2
Готова продукція	1 429 594	2,3	1 779 995	2,5	350 401	0,2	124,5
Товари	485	0,0	24 245	0,0	23 760	0,0	4 999,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	11 158 065	18,0	17 015 658	24,1	5 857 593	6,1	152,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
за виданими авансами	745 589	1,2	1 283 857	1,8	538 268	0,6	172,2
з бюджетом	1 315 844	2,1	894 464	1,3	-421 380	-0,9	68,0
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
з нарахованих доходів	1 236	0,0	1 963	0,0	727	0,0	158,8
із внутрішніх розрахунків	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	17 845 366	28,8	18 859 141	26,8	1 013 775	-2,0	105,7
Поточні фінансові інвестиції	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	348 928	0,6	423 708	0,6	74 780	0,0	121,4
Готівка	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Рахунки в банках	348 918	0,6	423 693	0,6	74 775	0,0	121,4
Витрати майбутніх періодів	308 272	0,5	286 391	0,4	-21 881	-0,1	92,9
Інші оборотні активи	1 630 937	2,6	1 658 514	2,4	27 577	-0,3	101,7
Усього за розділом II	38 487 761	62,1	45 536 196	64,6	7 048 435	2,5	118,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	265	0,0	551	0,0	286	0,0	207,9
Баланс	61 987 074	100,0	70 465 644	100,0	8 478 570	0,0	113,7

На початок звітнього року порівняно з кінцем 2018 року вартість майна збільшилася на 8 478 570 тис. грн, або 11,3 %, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції у 2018 році зріс на 12 406 932 тис.грн., темп його росту становить 126,54%. Необоротні активи зросли на 1 429 849 тис. грн (6,1%), питома вага необоротних активів впродовж 2018 року суттєво не змінилась, на початок року вона становила 37,9%, а на кінець року – 35,4%. Вагомий внесок у зростання обсягу майна внесли такі статті: первісна вартість основних засобів (+ 1 569 984 тис.грн.); вартість виробничих запасів (+ 570 878 тис.грн.); дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (+ 5 857 593 тис.грн.); дебіторська заборгованість за виданими авансами (+538 268 тис.грн.); інша поточна дебіторська заборгованість (+1 013 775 тис.грн.).

Суттєвих змін в структурі активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2018 році не відбулось. Приріст вартості оборотних активів за 2018 рік становить 27 577 тис. грн або 2,5%, серед видів оборотних активів зросла частка грошей та їх

еквівалентів на 74 780 тис.грн., їх частка в майні станом на кінець 2018 року підвищилася до 0,6 %, що створює передумови для збільшення платоспроможності підприємства та ріст високоліквідних.

Крім того, необхідно враховувати вплив інфляційного фактора. Темп приросту майна перевищує макроекономічний показник рівня інфляції, що означає зростання не тільки номінальної (балансової), а й реальної вартісної оцінки активів. За 2018 рік валюта балансу збільшилася на 13,7 % а рівень інфляції склав 10,9 %. У цьому випадку зростання реальної вартісної оцінки активів становитиме 2,5 % ($1,078 \div 1,046 * 100\%$).

За результатами аналізу активів впродовж 2016 – 2018 рр. побудуємо лінію тренду активів (основні засоби, запаси, дебіторська заборгованість за продукцію, валюта балансу) та представимо на рис. 2.4.

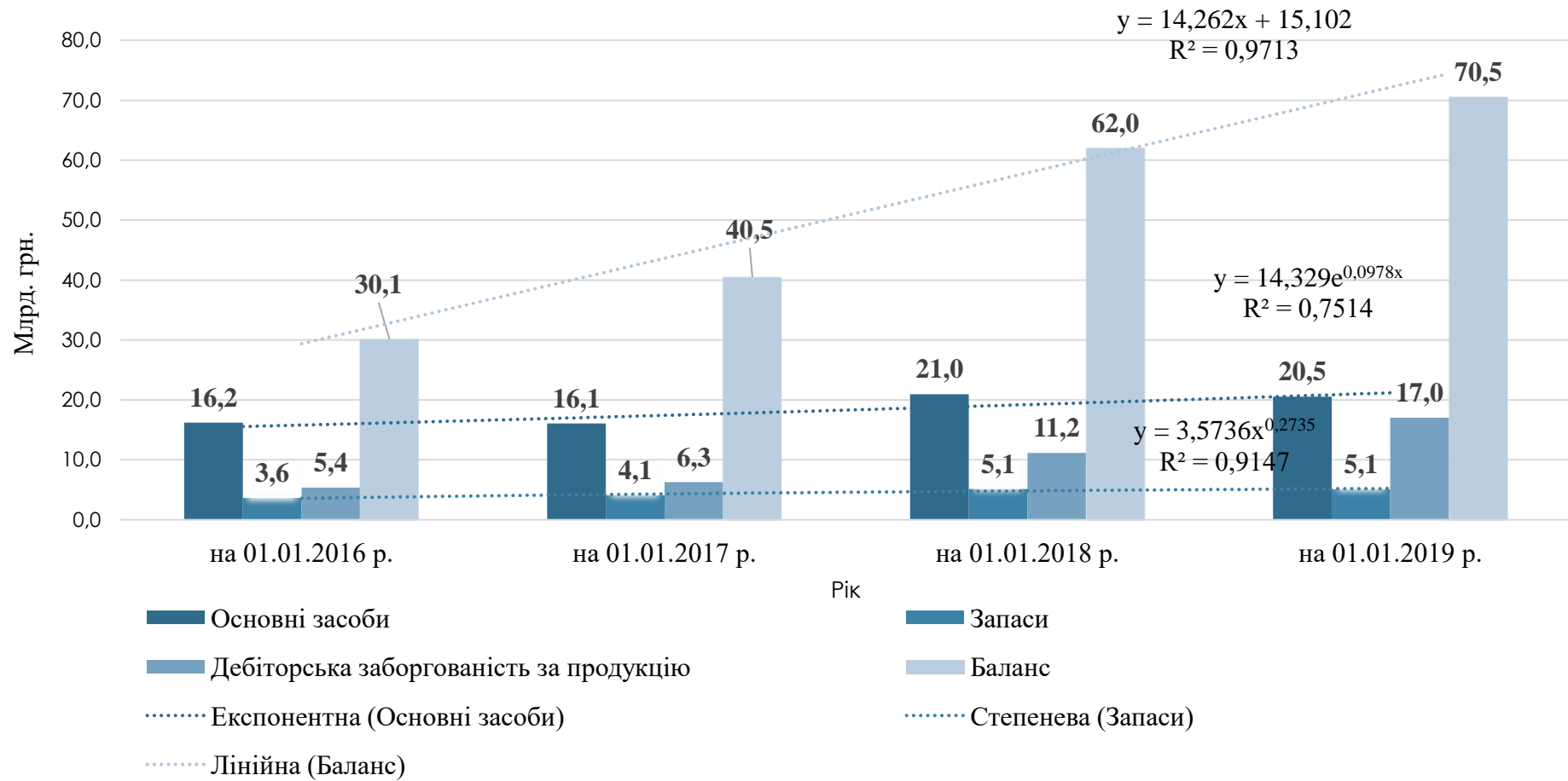

Рис. 2.4. Трендовий аналіз активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Таким чином, за період 2016 – 2018 рр. за результатами прогнозування складу та структури активів шляхом трендового аналізу спостерігаються такі зміни у складі та структурі майна ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»:

- кожен рік зростає балансова вартість майна;
- зменшується питома вага оборотних активів з 62,5% на початок 2016 року до 35,4% на кінець 2018 р.;
- зростає питома вага оборотних активів з 37,5% на початок 2016 року до 64,6% на кінець 2018 р.;
- зростає чистий дохід від реалізації продукції у 2016 – 2017 рр. на 40,98%, а у 2017 – 2018 рр. на 26,54%;
- зменшується питома вага виробничих запасів з 4,9% на початок 2016 року до 3,1% в кінці 2018 року;
- стабільно зростає обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також іншої поточної дебіторської заборгованості та дебіторська заборгованість за виданими авансами.

Трендовий аналіз дозволяє стверджувати, що рівень економічної безпеки підприємства є достатнім для забезпечення безперервної діяльності. Трендовий аналіз стану та руху капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» представлено в табл. 2.6 – 2.8.

Джерела формування капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» на початок 2016 року складають 30 093 898 тис.грн., а в кінці року 40 482 468 тис.грн., при цьому власний капітал становить 52%, а на кінець року 49,9%, тобто капітал підприємства сформований практично у відношенні 50/50 власний до позикового капіталу. Це свідчить про нормальну фінансову стійкість підприємства. Важливою структурною складовою власного капіталу є нерозподілений прибуток. У підприємства впродовж 2016 року нерозподілений прибуток зростає з 4772435 тис.грн. на 01.01.2016 р. до 10392611 тис.грн. на 31.12.2016 р., тобто накопичення чистого прибутку становить 5620176 тис.грн. Така динаміка нерозподіленого прибутку свідчить, що підприємство підвищило рівень фінансової стійкості за критерієм

забезпеченості власним капіталом. Резервний капітал на протязі всього 2016 року становить 506 200 тис.грн. та не змінюється, тобто це є ознакою фінансової стабільності підприємства, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості.

Таблиця 2.6

Аналіз капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 році

Найменування статті	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	темп росту, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	660 920	2,2	660 920	1,6	0	-0,6	100,0
Капітал у дооцінках	9 800 502	32,6	8 787 256	21,7	-1 013 246	-10,9	89,7
Додатковий капітал	-82 251	-0,3	-161 333	-0,4	-79 082	-0,1	196,1
Резервний капітал	506 200	1,7	506 200	1,3	0	-0,4	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	4 772 435	15,9	10 392 611	25,7	5 620 176	9,8	217,8
Усього за розділом I	15 657 806	52,0	20 185 654	49,9	4 527 848	-2,2	128,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1 273 399	4,2	914 766	2,3	-358 633	-2,0	71,8
Довгострокові кредити банків	741 223	2,5	797 778	2,0	56 555	-0,5	107,6
Інші довгострокові зобов'язання	43 162	0,1	45 053	0,1	1 891	0,0	104,4
Довгострокові забезпечення	1 054 036	3,5	1 254 424	3,1	200 388	-0,4	119,0
Цільове фінансування	555	0,0	479	0,0	-76	0,0	86,3
Усього за розділом II	3 112 375	10,3	3 012 500	7,4	-99 875	-2,9	96,8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	2 690 828	8,9	2 985 146	7,4	294 318	-1,6	110,9
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	18 589	0,1	14 645	0,0	-3 944	0,0	78,8
за товари, роботи, послуги	5 679 226	18,9	11 282 625	27,9	5 603 399	9,0	198,7
за розрахунками з бюджетом	472 291	1,6	170 520	0,4	-301 771	-1,1	36,1
за у тому числі з податку на прибуток	430 701	1,4	114 570	0,3	-316 131	-1,1	26,6
за розрахунками зі страхування	10 950	0,0	10 307	0,0	-643	0,0	94,1
за розрахунками з оплати праці	45 754	0,2	48 660	0,1	2 906	0,0	106,4
за одержаними авансами	10 475	0,0	21 322	0,1	10 847	0,0	203,6
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	89 943	0,3	98 428	0,2	8 485	-0,1	109,4
Доходи майбутніх періодів	419	0,0	394	0,0	-25	0,0	94,0
Інші поточні зобов'язання	2 291 268	7,6	2 638 293	6,5	347 025	-1,1	115,1
Усього за розділом III	11 323 717	37,6	17 284 314	42,7	5 960 597	5,1	152,6
Баланс	30 093 898	100,0	40 482 468	100,0	10 388 570	0,0	134,5

Підприємство має довгостроковий банківський кредит, який на початок року складає 741223 тис.грн., а на кінець року 797778 тис.грн., впродовж 2016 року додаткового залучення довгострокових позикових коштів не відбувалось. Зміна залишку заборгованості – перехідна сума, що свідчить про рух коштів за цією заборгованістю. Також підприємство має відстрочені податкові зобов'язання, які на кінець року становлять 914766 тис.грн.; інші довгострокові зобов'язання 45053 тис.грн.; довгострокові забезпечення 1254424 тис.грн.; цільове фінансування 479 тис.грн. Загальна сума довгострокової заборгованості на початок року складає 3112375 тис.грн., а на кінець року – 3 012500 тис.грн., темп росту загальної заборгованості складає 96,8%. Тобто впродовж 2016 р. суттєвих змін в складі та обсягах довгострокових зобов'язань у підприємства не відбувалось.

Заборгованість за короткостроковим кредитом, який належить ПАТ ЗМК «Запоріжсталь», на початок року становить 2690828 тис.грн., а на кінець року 2985146 тис.грн., темп росту заборгованості складає 110,9%. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на початок року становить 5679226 тис.грн., на кінець року 11282625 тис.грн., збільшилась на 5 603 399 тис. грн., темп росту заборгованості становить 198,7%. Збільшення її частки в джерелах формування капіталу з 18,9 % на початку року до 27,9 % на кінець року свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами. Інші види поточної кредиторської заборгованості мають характер перехідних залишків за розрахунками по оплаті праці, по страхуванню, з одержаних авансів і т.д. Звертають на себе увагу інші поточні зобов'язання, які на початок року становили 2291268 тис.грн., а на кінець року 2638293 тис.грн., темп росту зобов'язань складає 115,1%. Питома вага короткострокових зобов'язань на початок року становить 37,6%, а на кінець року 42,7%.

До негативної тенденції у майновому стані підприємства за показниками структури пасивів належить підвищення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на на 231,8% в кінці 2016 року.

Структура капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 році свідчить про необхідність виживання заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства. Структура капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 році свідчить про необхідність виживання заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства.

В таблиці 2.7 представлений аналіз капіталу у 2017 році.

Таблиця 2.7

Аналіз капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2017 році

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	темп росту, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	660 920	1,6	660 920	1,1	0	-0,6	100,0
Капітал у дооцінках	8 787 256	21,7	11 014 792	17,8	2 227 536	-3,9	125,3
Додатковий капітал	-161 333	-0,4	0	0,0	161 333	0,4	0,0
Резервний капітал	506 200	1,3	506 200	0,8	0	-0,4	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	10 392 611	25,7	14 049 681	22,7	3 657 070	-3,0	135,2
Усього за розділом I	20 185 654	49,9	26 231 593	42,3	6 045 939	-7,5	130,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	914 766	2,3	1 143 353	1,8	228 587	-0,4	125,0
Довгострокові кредити банків	797 778	2,0	655 095	1,1	-142 683	-0,9	82,1
Інші довгострокові зобов'язання	45 053	0,1	31 537	0,1	-13 516	-0,1	70,0
Довгострокові забезпечення	1 254 424	3,1	1 579 041	2,5	324 617	-0,6	125,9
Цільове фінансування	479	0,0	403	0,0	-76	0,0	84,1
Усього за розділом II	3 012 500	7,4	3 409 429	5,5	396 929	-1,9	113,2
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	2 985 146	7,4	3 044 256	4,9	59 110	-2,5	102,0
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	14 645	0,0	13 516	0,0	-1 129	0,0	92,3
за товари, роботи, послуги	11 282 625	27,9	26 157 728	42,2	14 875 103	14,3	231,8
за розрахунками з бюджетом	170 520	0,4	295 621	0,5	125 101	0,1	173,4
за у тому числі з податку на прибуток	114 570	0,3	238 111	0,4	123 541	0,1	207,8
за розрахунками зі страхування	10 307	0,0	11 526	0,0	1 219	0,0	111,8
за розрахунками з оплати праці	48 660	0,1	58 119	0,1	9 459	0,0	119,4
за одержаними авансами	21 322	0,1	7 766	0,0	-13 556	0,0	36,4
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	98 428	0,2	128 887	0,2	30 459	0,0	130,9
Доходи майбутніх періодів	394	0,0	369	0,0	-25	0,0	93,7
Інші поточні зобов'язання	2 638 293	6,5	2 614 290	4,2	-24 003	-2,3	99,1
Усього за розділом III	17 284 314	42,7	32 346 052	52,2	15 061 738	9,5	187,1
Баланс	40 482 468	100,0	61 987 074	100,0	21 504 606	0,0	153,1

Негативною характеристикою майнового стану є зменшення питомої ваги власного капіталу, яка на початок року становить 49,9%, а на кінець року зменшується до 42,3%. Спостерігається зростання залишків капіталу в дооцінках на 2227536 тис.грн. впродовж 2017 року. Позитивною тенденцією в пасивах балансу є зміна обсягу нерозподіленого прибутку, який на початок року становив 10392611 тис.грн., а на кінець року 14049681 тис.грн., темп росту нерозподіленого прибутку складає 135,2%.

В підсумку першого розділу пасиву балансу обсяг власного капіталу на початок року становить 26 231 593 тис.грн., а на кінець року 30 893 050 тис.грн. Отже, підприємство підвищило рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом.

Залежність підприємства від довгострокових і поточних зобов'язань у 2017 році практично не змінилась. Так, на початок року довгострокові зобов'язання склали 3 012 500 тис.грн., а на кінець року 3 409 429 тис.грн.

Водночас на підприємстві залишається нерівновага між сумами поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості. Зокрема, за даними табл. 2.5 і 2.7 поточна кредиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги перевищувала поточну дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги на початок 2017 року в 1,8 раза, а на кінець 2017 року це співвідношення збільшилось до 2,3 раза, отже, шляхи зміцнення майнового стану підприємства пов'язані насамперед з удосконаленням управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

У сукупності на початок року поточні зобов'язання і забезпечення складають 17 284 314 тис.грн. На кінець 2017 року загальний обсяг поточних короткострокових зобов'язань складає 32346052 тис.грн., зокрема 3044256 тис.грн. короткострокові кредити банків; 26157728 тис.грн. кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; 2614290 тис.грн. інші поточні зобов'язання. Питома вага короткострокових позикових джерел фінансування впродовж 2017 року зросла на 9,5%.

Зміни у складі та структурі капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2018 році представлені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2018 році

Найменування статті	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	темп росту, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	660 920	1,1	660 920	1,0	0	-0,1	100,0
Капітал у дооцінках	11 014 792	17,8	10 139 310	14,8	-875 482	-3,0	92,1
Резервний капітал	506 200	0,8	506 200	0,7	0	-0,1	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14 049 681	22,7	19 586 620	28,6	5 536 939	5,9	139,4
Усього за розділом I	26 231 593	42,3	30 893 050	45,1	4 661 457	2,8	117,8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1 143 353	1,8	923 959	1,3	-219 394	-0,5	80,8
Довгострокові кредити банків	655 095	1,1	342 679	0,5	-312 416	-0,6	52,3
Інші довгострокові зобов'язання	31 537	0,1	23 777	0,0	-7 760	0,0	75,4
Довгострокові забезпечення	1 579 041	2,5	1 716 163	2,5	137 122	0,0	108,7
Цільове фінансування	403	0,0	373	0,0	-30	0,0	92,6
Усього за розділом II	3 409 429	5,5	3 006 951	4,4	-402 478	-1,1	88,2
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	3 044 256	4,9	3 016 618	4,4	-27 638	-0,5	99,1
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	13 516	0,0	13 516	0,0	0	0,0	100,0
за товари, роботи, послуги	26 157 728	42,2	28 767 509	42,0	2 609 781	-0,2	110,0
за розрахунками з бюджетом	295 621	0,5	87 408	0,1	-208 213	-0,3	29,6
за у тому числі з податку на прибуток	238 111	0,4	16 963	0,0	-221 148	-0,4	7,1
за розрахунками зі страхування	11 526	0,0	18 244	0,0	6 718	0,0	158,3
за розрахунками з оплати праці	58 119	0,1	83 159	0,1	25 040	0,0	143,1
за одержаними авансами	7 766	0,0	10 503	0,0	2 737	0,0	135,2
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	128 887	0,2	162 775	0,2	33 888	0,0	126,3
Доходи майбутніх періодів	369	0,0	353	0,0	-16	0,0	95,7
Інші поточні зобов'язання	2 614 290	4,2	2 374 568	3,5	-239 722	-0,7	90,8
Усього за розділом III	32 346 052	52,2	34 548 607	50,5	2 202 555	-1,7	106,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття							
Баланс	61 987 074	100,0	68 448 910	100,0	6 461 836	0,0	110,4

Власний капітал на початок року складає 26 231 593 тис.грн., а на кінець 2018 року 30 893 050 тис.грн. Зростання власного капіталу спричинив зріст нерозподіленого прибутку з 22,7% на початок року до 28,6% на кінець року.

Прискорився темп росту нерозподіленого прибутку до 139,4%, тобто нерозподілений прибуток у абсолютних величинах змінився з 14049681 тис.грн. на початку року до 19586620 тис.грн. в кінці 2017 року, тобто він збільшився, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення структури балансу.

Знижується питома вага довгострокових зобов'язань в структурі капіталу з 5,5% на початок року до 4,4% на кінець 2018 року. В абсолютних величинах довгострокові зобов'язання на початок року становили 3 409 429 тис.грн., а на кінець року 3 006 951 тис.грн.

Питома вага короткострокових зобов'язань на початок року становить 52,2% або 32346052 тис.грн., а на кінець року 50,5% або 34548607 тис.грн., тобто і у 2018 році підприємство не знижує обсяг короткострокових залучених коштів у поточному господарському обороті. Обсяг короткострокових кредитів банків залишається постійним та складає 3044256 тис.грн. на початок року та 3016618 тис.грн. на кінець року. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на початок року становить 26157728 тис.грн. або 42,2%, а на кінець року 28767509 тис.грн. або 42%. Політика підприємства відносно залучення коштів контрагентів за господарською діяльністю є стабільною вже впродовж трьох років. Також стабільною є політика відносно обсягу інших поточних зобов'язань, які на початок року становили 2614290 тис.грн., а на кінець року 2374568 тис.грн.

Трендовий аналіз структури капіталу представлений на рис. 2.5. Ми бачимо, що чітко прослідковується зміна політики фінансування. Перевагу надається залученню короткострокових позикових коштів, зокрема, у вигляді короткострокової кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Цей вид заборгованості є безоплатним джерелом фінансування поточної

діяльності, але в тому випадку, якщо підприємство не порушує свої зобов'язання за договорами з партнерами з господарської діяльності.

За результатами трендового аналізу активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» можна стверджувати, що структура активів та капіталу є відносно стабільною та такою, що свідчить про її оптимальність для здійснення безперервної господарської діяльності.

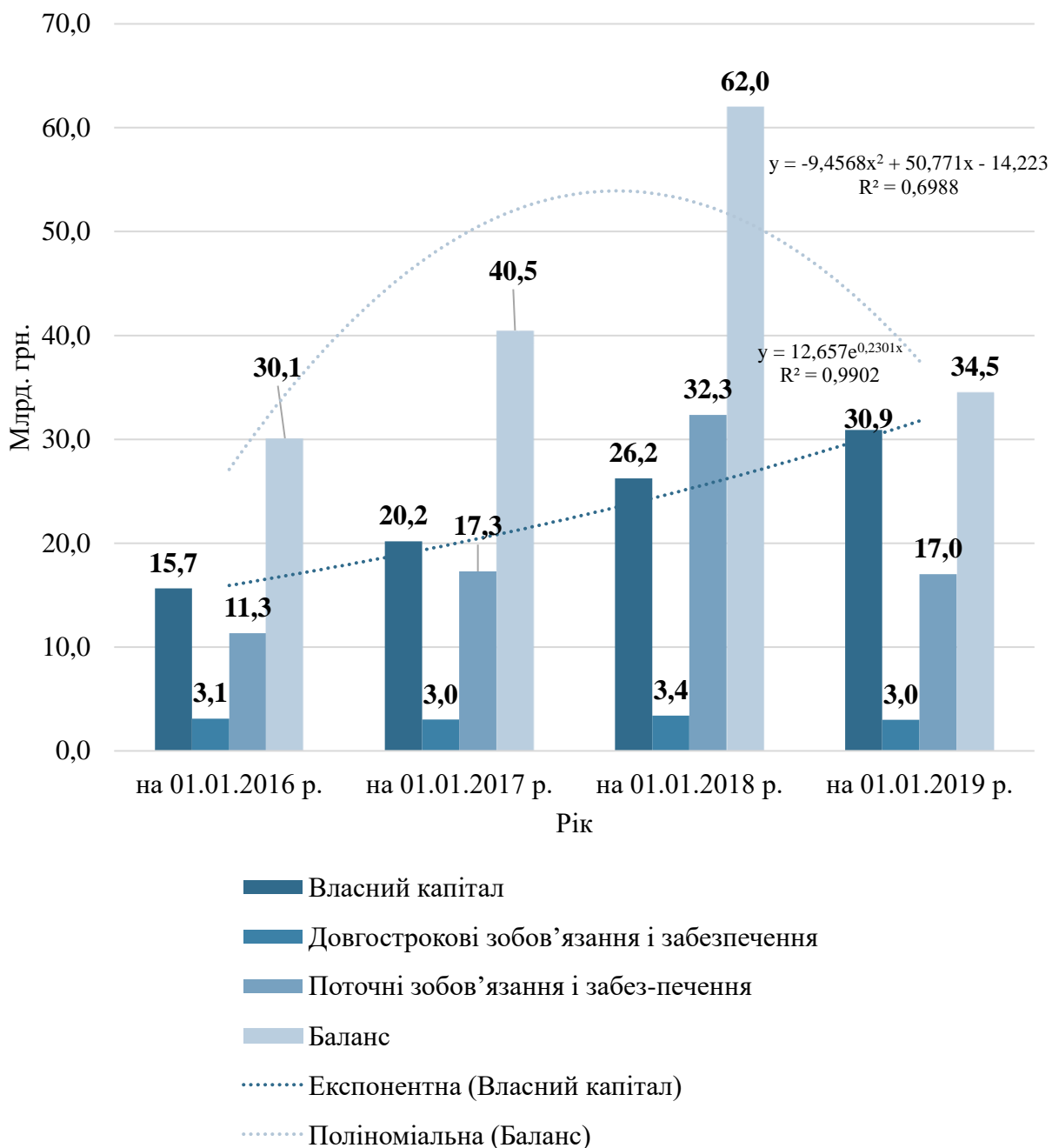

Рис. 2.5. Трендовий аналіз структури капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.

2.3. Дослідження відносних аналітичних показників ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» в контексті економічної безпеки

«Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» від 19.01.2006 № 14 [33] є інформаційною базою для виконання розрахунків. Ці методичні рекомендації розроблені з метою визначення однозначних підходів під час аналізу фінансово-господарського стану підприємства на предмет виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, своєчасного виявлення формування незадовільної структури балансу для вжиття заходів щодо запобігання банкрутству підприємств, а також виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та відновлення платоспроможності підприємств шляхом їх санації.

Об'єктом аналізу є фінансово-господарський стан підприємств, зокрема фінансові, виробничі та інвестиційні аспекти їх діяльності. Суб'єктами аналізу є власники, органи, уповноважені управляти майном, або особи, які заінтересовані в отриманні інформації щодо діяльності підприємства (державний орган з питань банкрутства, арбітражний керуючий, органи податкової служби, керівництво).

Під час проведення аналізу, який є передумовою визначення рівня економічної безпеки, визначаються: стан фінансово-господарської діяльності підприємства, структура його балансу (задовільна чи незадовільна) та обґрунтованість визнання підприємства неплатоспроможним; тенденції щодо динаміки основних показників ефективності діяльності підприємства; можливість використання санаційних процедур для поліпшення фінансово-господарського стану підприємства та виведення його з неплатоспроможного стану; наявність економічних ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до

банкрутства. Джерелами інформації для проведення розрахунків економічних показників і виявлення ознак неплатоспроможності чи банкрутства є вибіркові показники з документів фінансової звітності підприємства, які відображаються у табличній формі.

Для подальшого трендового аналізу фінансового стану ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» було складено таблицю коефіцієнтів, ця система показників всебічно характеризує фінансове положення підприємства та надає можливості своєчасно реагувати на появу ризиків у фінансово-господарській діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» з метою удосконалення фінансового управління шляхом використання інструментарію трендового аналізу. Розраховуючи ці коефіцієнти можна визначити фінансову стійкість, ділову активність, рентабельність та платоспроможність підприємства.

Результати розрахунку показників стану основних засобів наведено у табл. 2.8. З розрахунку видно, що на початку 2016 частка основних засобів в активах складає 53,9%, це свідчить про те, що металургійне підприємство має важку структуру. На кінець року питома вага основних засобів зменшилась до 39,7% через підвищення питомої ваги оборотних активів. Вартісний обсяг основних засобів не змінився. Тут можна спостерігати, що з одного обсягу основних засобів підприємство може отримати більший обсяг виробленої продукції, це свідчить про більш ефективне використання основних засобів. На кінець 2017 року питома вага основних засобів знизилась до 33,8%. З цих результатів видно більше завантаження виробничих потужностей, що є позитивними змінами.

Після розрахунку показників оцінки платоспроможності табл. 2.9. видно, що коефіцієнт маневреності власних оборотних засобів на початок 2016 року має значення -2,79, тобто всі оборотні кошти підприємства сформовані за рахунок короткострокових позикових коштів. Вже на кінець року частка оборотних активів дорівнює 0,041. Це свідчить про те, що фінансова стійкість підприємства покращується. 2017 року показник також зростає до 0,071, а у 2018 році він зріс до 0,131.

Таблиця 2.8

Показники стану основних засобів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Найменування показника/ період	2016 рік			2017 рік			2018 рік		
	початок року	кінець року	відхилення за рік	початок року	кінець року	відхилення за рік	початок року	кінець року	відхилення за рік
Частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	53,9	39,7	-14	39,7	33,8	-5,9	33,8	29,2	-4,6
Коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків	0	9,6	9,6	9,6	0	-9,6	0	8,8	8,8

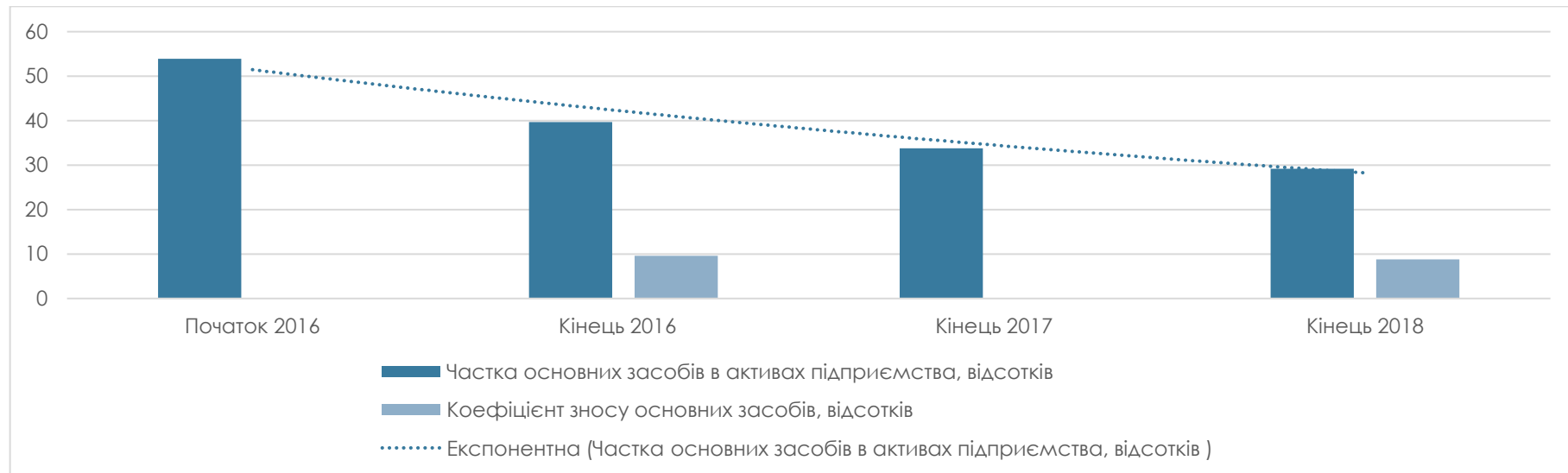

Рис. 2.6. Трендовий аналіз коефіцієнтів стану основних засобів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Коефіцієнт показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Таким чином, значення показника говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. Але за думкою певних аналітиків коефіцієнт має бути 0,4 щоб підприємство вважалось фінансово стійким.

До показників оцінки ліквідності відносять показник поточної (показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань), нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3. Показник нижче нормативного свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Коефіцієнт покриття характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільше легко реалізованої частини активів – оборотних коштів. Нормальним значенням даного коефіцієнта вважається 1,5...2,5, але не менше 1. Однак на його рівень впливає галузева належність підприємства, структура запасів, стан дебіторської заборгованості, тривалість виробничого циклу й інші фактори. А також коефіцієнт термінової ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності на початок 2016 року дорівнює 0,78, на кінець року він дорівнює 1,043. Впродовж 2017 року рівень показника суттєво не змінився, а на кінець 2018 року він дещо зріс до 1,213. Обсяг оборотних активів у співвідношенні до довгострокових та короткострокових позикових коштів практично однаковий, лише на кінець 2018 року на 0,2 перевищує. Коефіцієнт покриття на початок 2016 року становить 0,997, тобто вартісний обсяг оборотних активів дорівнює вартісному обсягу короткострокових зобов'язань. Впродовж 2016 року рівень показника зростає до 1,224, а в 2017 році він знизився до 1,19, в кінці 2018 року він становив 1,318. Коефіцієнт термінової ліквідності на початок 2016 року дорівнює 0,338, на кінець року 0,737, на кінець 2017 року – 0,863, а на кінець 2018 року – 1,014.

Таблиця 2.9

Показники оцінювання платоспроможності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Основний показник, одиниця виміру	2016 рік			2017 рік			2018 рік		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
маневреність власних оборотних засобів	-0,279	0,041	0,320	0,041	0,071	0,030	0,071	0,131	0,060
коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (Кал)	0,068	0,068	0,000	0,119	0,119	0,000	0,022	0,022	0,000
коефіцієнт швидкої ліквідності	0,338	0,737	0,399	0,737	0,863	0,126	0,863	1,014	0,151
коефіцієнт покриття - Кп	0,997	1,224	0,227	1,224	1,190	-0,034	1,190	1,318	0,128
коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	0,782	1,043	0,261	1,043	1,076	0,033	1,076	1,213	0,137

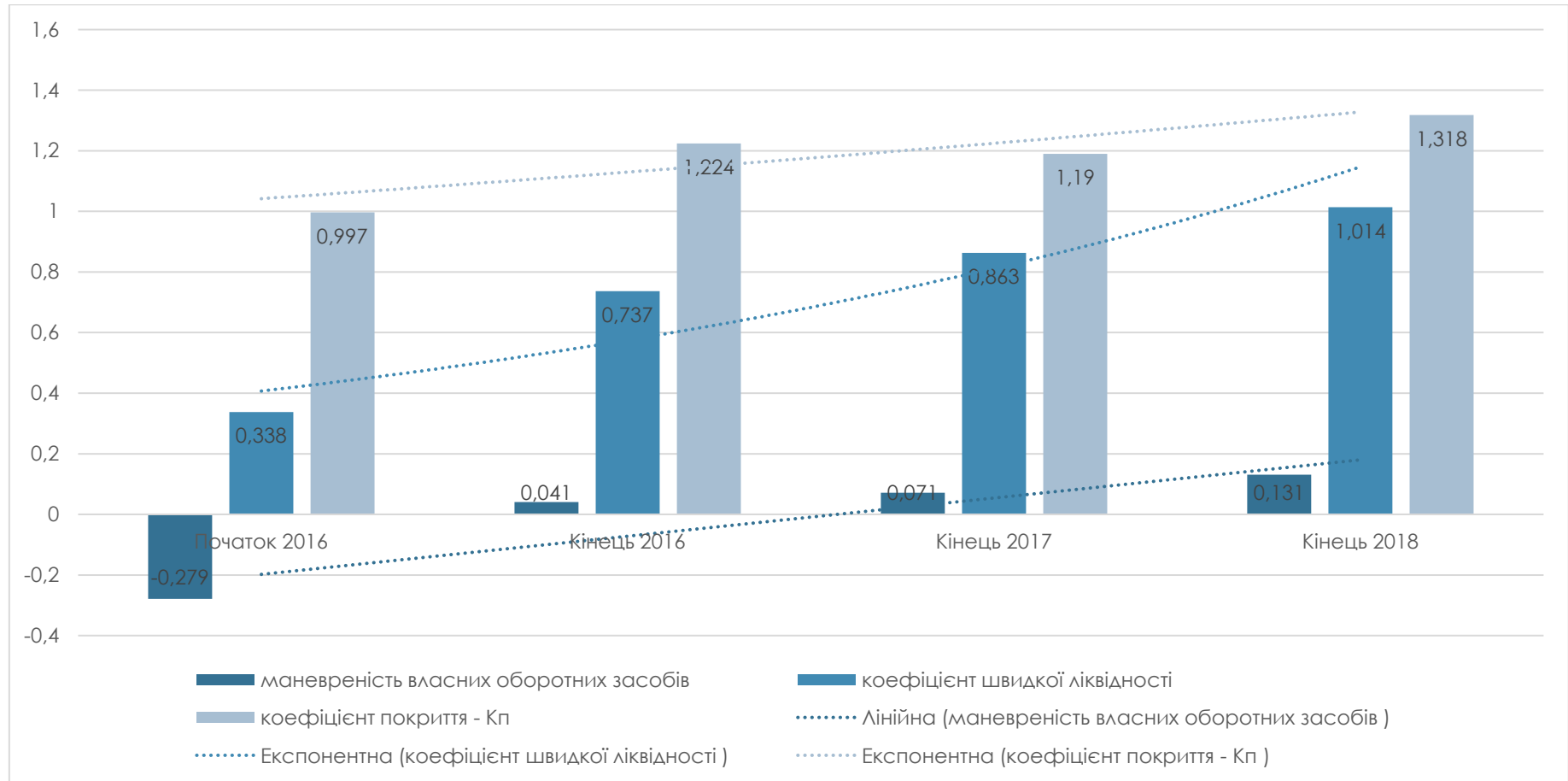

Рис. 2.7. Трендовий аналіз коефіцієнтів платоспроможності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Таким чином, коефіцієнт покриття і рівень термінової ліквідності також можна вважати достатнім для того, щоб ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» вважалось платоспроможним.

Аналіз показників фінансової стійкості наведено в табл. 2.10. З таблиці видно, що частка оборотних активів в активах підприємства на початку 2016 року становить 37,5%, в кінці 2016 52,3%, за 2017 рік вона зросла до 62,1%. А 31.12.2018 р. вона становила 64,6%, що свідчить про зростання мобільності активів, це також є непрямим чинником свідчення нарощування підприємством обсягів господарської діяльності.

Частка власних оборотних коштів в загальній сумі оборотних коштів за період з 01.01.2016 до 31.12.2018 зростає з від'ємного значення (-27,9%) до позитивного значення (+13,1%), що свідчить про посилення фінансової стійкості підприємства.

Частка запасів в оборотних активах на початок 2016 року становить 64,3%, впродовж 2017 року ця частка знижується до 26,7%, а впродовж 2018 року до 22,5%. Така тенденція свідчить про прискорення обороту елементів оборотних активів.

Коефіцієнт фінансової автономії за твердженням аналітиків повинен бути більше 0,5. На початок 2016 року коефіцієнт фінансової автономії дорівнює 0,52, тобто має місце співвідношення: $\frac{\text{Власний капітал}}{\text{залучений капітал}} = \frac{50\%}{50\%}$. Таке співвідношення є оптимальним з точки зору відносної незалежності підприємства від позикових коштів, але в реальному бізнесі відбувається не завжди так. Показник фінансової автономії – один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Він дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,4 - 0,6.

Таблиця 2.10

Показники оцінювання фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Основний показник, одиниця виміру	2016 рік			2017 рік			2018 рік		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
частка оборотних коштів в активах, відсотків	37,5	52,3	14,8	52,3	62,1	9,8	62,1	64,6	2,5
частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків	-27,9	4,1	32,0	4,1	7,1	3,0	7,1	13,1	6,0
частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків	-43,4	10,6	54,0	10,6	26,6	16,0	26,6	58,3	31,7
частка запасів у оборотних активах, відсотків	64,3	38,6	-25,7	38,6	26,7	-11,9	26,7	22,5	-4,2
коефіцієнт покриття запасів	1,556	2,590	1,034	2,590	3,749	1,159	3,749	4,256	0,507
коефіцієнт фінансової автономії	0,520	0,499	-0,021	0,499	0,423	-0,076	0,423	0,438	0,015
коефіцієнт фінансової залежності	1,922	2,006	0,084	2,006	2,363	0,357	2,363	2,281	-0,082
коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,201	0,043	0,244	0,043	0,104	0,061	0,104	0,193	0,089
коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,480	0,501	0,021	0,501	0,577	0,076	0,577	0,533	-0,044
коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,166	0,156	-0,010	0,156	0,145	-0,011	0,145	0,121	-0,024
коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,166	0,106	-0,060	0,130	0,093	-0,037	0,115	0,073	-0,042
коефіцієнт структури позикового капіталу	0,216	0,148	-0,068	0,148	0,095	-0,053	0,095	0,080	-0,015
коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,922	1,006	0,084	1,006	1,363	0,357	1,363	1,216	-0,147
показник фінансового левериджу	0,922	1,006	0,084	1,006	1,363	0,357	1,363	1,281	-0,082

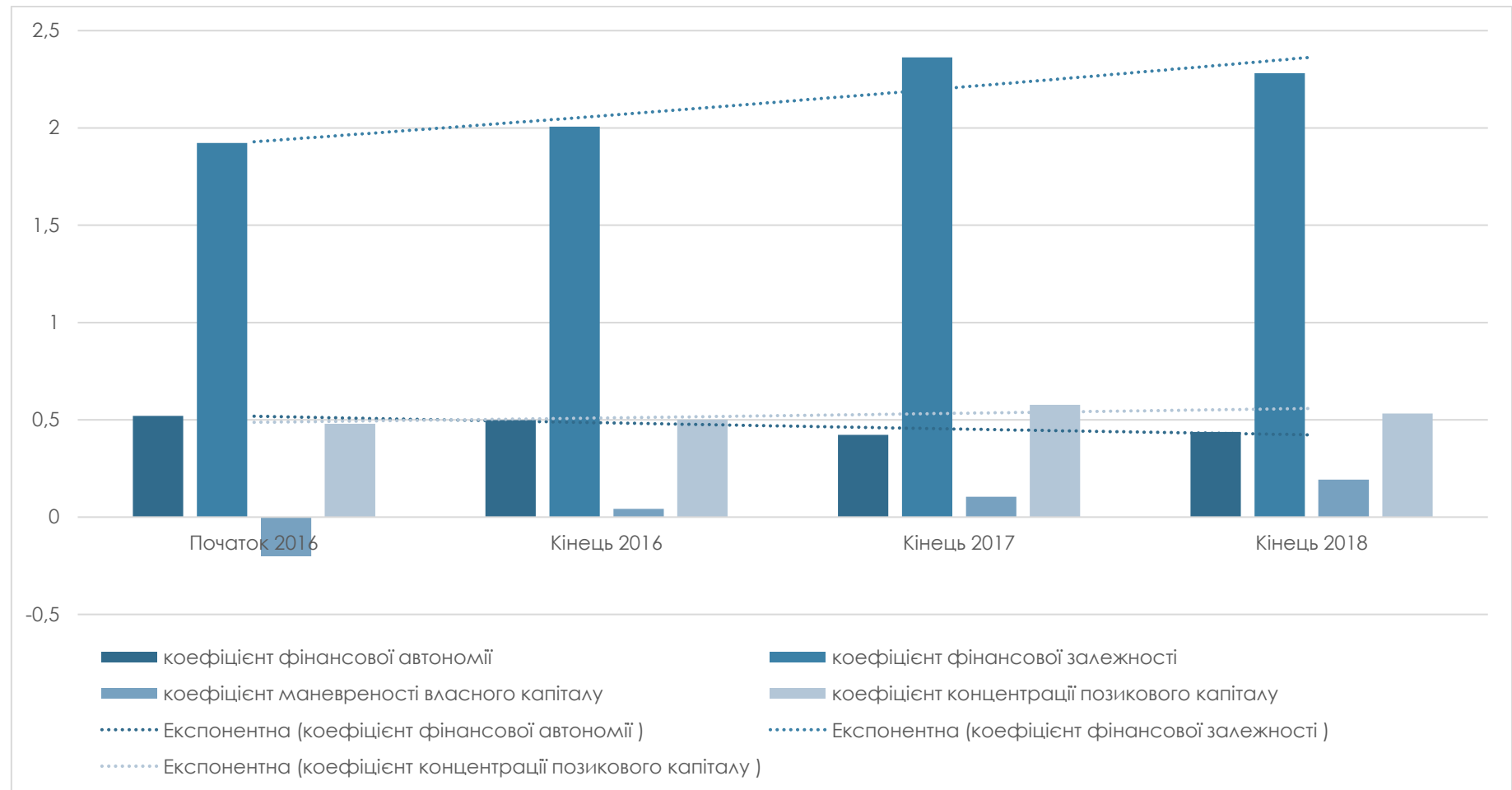

Рис. 2.8. Трендовий аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

На початок 2016 року коефіцієнт фінансової автономії дорівнює 0,52. Таке співвідношення є оптимальним з точки зору відносної незалежності підприємства від позикових коштів. Впродовж 2017 року рівень показника знижується на 0,423, а в 2018 році зростає до 0,438. Ці значення знаходяться в межах норми, тому на даному етапі аналізу вважаємо, що підприємство є фінансово стійким.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта фінансової автономії. Він розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу. Значення показника говорить про те, скільки фінансових ресурсів використовує компанія на кожну гривню власного капіталу[45]. Коефіцієнт фінансової залежності на початок 2016 року становить 1,922, на кінець року – 2,006, на кінець 2017 року 2,363, а на кінець 2018 року 2,281, тобто впродовж аналізованого періоду спостерігається зростання залежності підприємства від короткострокових позикових коштів.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів на початок 2016 року дорівнює 0,166, на кінець року – 0,106, на кінець 2017 року – 0,093, а на кінець 2018 року – 0,073, тобто поступово відбувається зниження питомої ваги довгострокових позикових коштів в структурі капіталу підприємства. Акцент переміщується в бік залучення короткострокових позикових коштів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок 2016 року має від'ємне значення (-0,201) та свідчить про капіталізацію власного капіталу. Впродовж 2016 року коефіцієнт має рівень 0,043 – 0,061, тобто невелика частка власного капіталу перебуває у мобільній формі; на кінець 2017 року коефіцієнт дорівнює 0,193, тобто частка власного капіталу в мобільній формі зростає. Все це свідчить про зростання ефективності використання власного капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Розрахунок показника концентрації позикового капіталу проводиться шляхом ділення поточних і довгострокових зобов'язань компанії на суму активів. Коефіцієнту концентрації позикового капіталу на початок 2016 року

становить 0,48, на кінець року 0,501, на кінець 2017 року – 0,577, а на кінець 2018 року – 0,533.

Після аналізу капіталу підприємства видно, що зростає залежність від короткострокових позикових коштів. Впродовж 2016 – 2018 рр. залежність підприємства від позикового капіталу зросла, але не критично. Тому це не має суттєвого впливу на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». На рис. 2.8 представлено результати трендового аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості, на яких видно стабільне зростання залежності підприємства від позикового капіталу; маневреність власного капіталу перебуває на низькому рівні; поступово знижується рівень коефіцієнта фінансової автономії. Керівництво повинно вчасно і розважливо реагувати на зміни, щоб не втратити фінансової стійкості.

Оцінювання рівня показників ефективності використання майна та капіталу зображено в таблиці 2.11. Тут добре видно збільшення продуктивності праці. На початку 2016 року продуктивність становила 2242,9 тис.грн. на одну особу, на кінець 2016 року 2368,8 тис.грн. на одну особу, на кінець 2017 року 4147,6 тис.грн. на одну особу, а за 2018 рік 5666,1 тис.грн. на одну особу. З цього видно, що продуктивність праці майже в 2,5 рази що є позитивним чинником, який характеризує використання трудових ресурсів. Трендовий аналіз показника продуктивності праці зображено на рис. 2.9.

Фондовіддача – це відношення вартості випущеної продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Вона виражає ефективність використання засобів праці, тобто показує, скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих фондів. У 2015 році він склав 2,163 у 2016 році – 2,055, у 2017 році – 2,526, у 2018 році – 2,851, с цього можна спостерігати підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

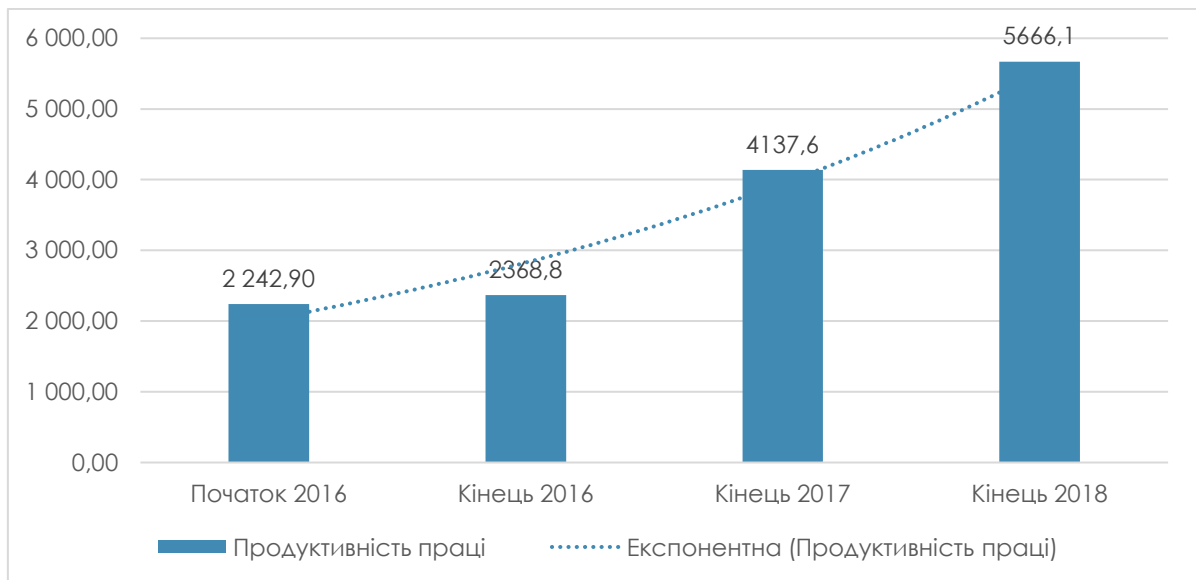

Рис. 2.9. Трендовий аналіз показника продуктивності праці на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Оборотність дебіторської заборгованості (у днях обороту) у 2015 році дорівнює 63 дн., у 2016 році 121 день, у 2017 році 178 дн. та у 2018 р. – 210 днів, тобто впродовж досліджуваного періоду підприємство змінило політику управління дебіторською заборгованістю з помірної на агресивну та у 2018 р. вже надає відтермінування повернення грошових коштів за відвантажену продукцію на термін 210 днів, що негативно впливає на оборотність оборотних активів. Також спостерігається незначне, але також уповільнення оборотності запасів у 2015 – 2016 рр. Так, у 2015 році тривалість обороту запасів становила 102 дн., у 2016 році 117 дн.. У 2017 році оборотність запасів вже становить 87 днів, а у 2018 році 75 дні.

Час обороту кредиторської заборгованості зростав з 202 днів у 2015 році до 267 днів у 2018 році. Тут спостерігається підвищення терміну повернення коштів і підвищення залежності підприємства від позикових коштів у вигляді кредиторської заборгованості.

Таблиця 2.11

Показники оцінювання ефективності використання майна та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Основний показник, одиниця виміру	2016 рік			2017 рік			2018 рік		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
продуктивність праці, тис. гривень / особу	2 242,9	2 368,8	126,0	2 368,8	4 137,6	1 768,8	4 137,6	5 666,1	1 528,5
фондовіддача, гривень / гривень	2,163	2,055	-0,108	2,055	2,526	0,471	2,526	2,851	0,325
оборотність коштів у розрахунках (ОКРО), оборотів	5,696	2,987	-2,709	2,987	2,023	-0,964	2,023	1,712	-0,311
час обороту коштів у розрахунках (ЧОКР), днів	63	121	57	121	178	57	178	210	32
оборотність запасів, оборотів (ОЗО)	3,515	3,072	-0,443	3,072	4,155	1,083	4,155	4,823	0,668
час обороту запасів (ЧОЗ), днів	102	117	15	117	87	-31	87	75	-12
час обороту кредиторської заборгованості (ЧОКЗ), днів	202	264	62	264	263	0	263	267	4
тривалість операційного циклу (ТОЦ), днів	305	381	76	381	350	-31	350	342	-8
тривалість фінансового циклу, дн.	102	117	15	117	87	-31	87	75	-12
коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	0,176	0,335	0,159	0,335	0,494	0,159	0,494	0,584	0,090
оборотність власного капіталу, об.	2,382	1,850	-0,532	1,850	2,014	0,164	2,014	2,071	0,057
оборотність сукупного капіталу, об.	1,188	0,940	-0,248	0,940	0,912	-0,028	0,912	0,893	-0,019
коефіцієнт стійкості економічного росту	0,115	0,232	0,117	0,232	0,128	-0,104	0,128	0,153	0,025
поточна платоспроможність	-12532647	-17111806	-4579159	-17111806	-33947955	-16836149	-33947955	-35669795	-1721840
коефіцієнт Бівера	0,222	0,314	0,092	0,314	0,145	-0,169	0,145	0,180	0,035

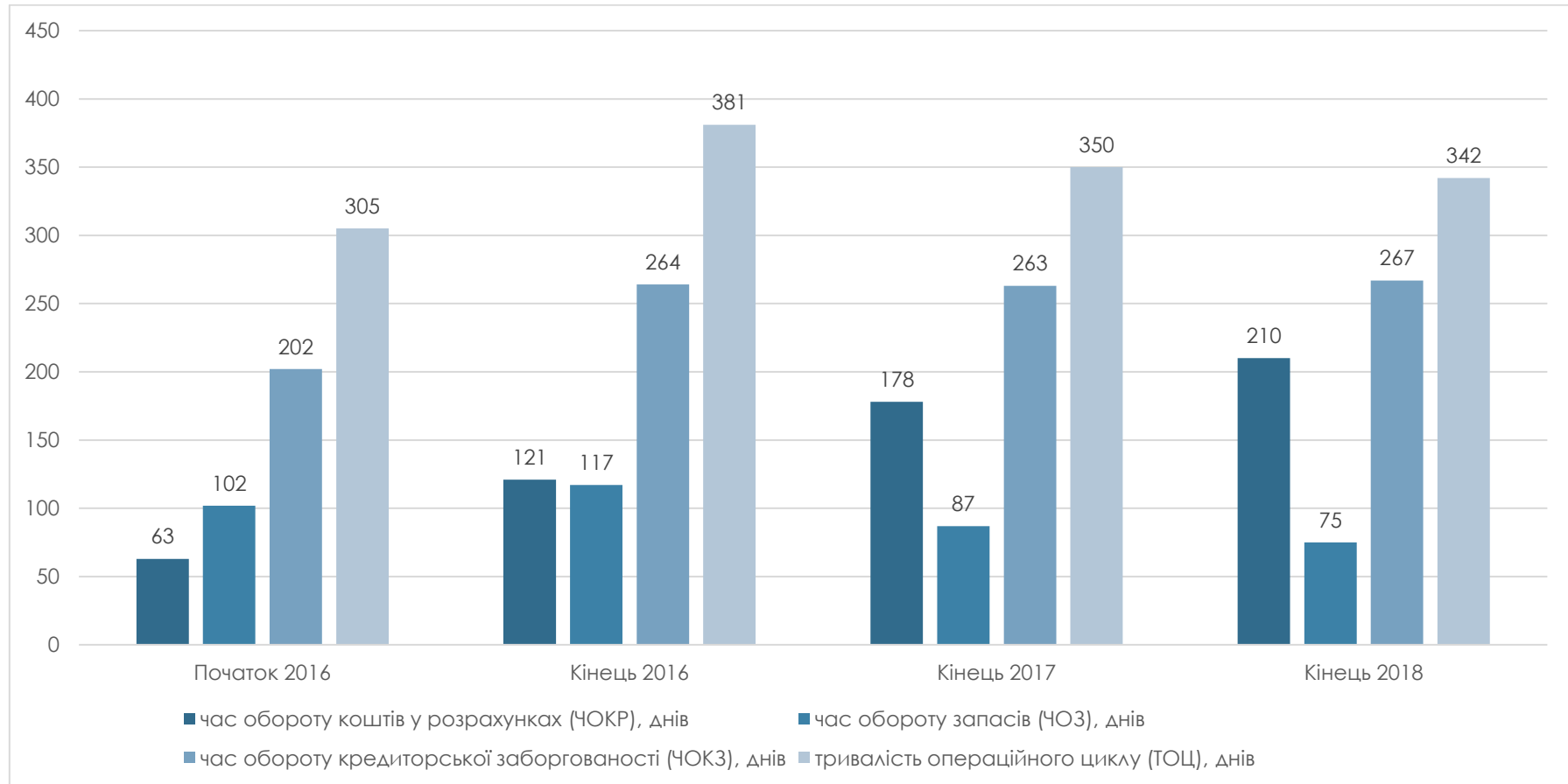

Рис. 2.10. Трендовий аналіз тривалості обороту ДЗ, КЗ та ТОЦ і ТФЦ на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

З таблиці видно, що оборотні кошти, які інвестовано в запаси та дебіторську заборгованість обертаються у 2015 році за 305 дн., у 2016 р. за 381 дн., у 2017 році за 350 днів, а у 2018 році за 342 дн. Тобто впродовж цього періоду підприємство може мати потребу у додатковому фінансуванні за рахунок власних коштів, або короткострокових позичкових коштів. Зміна тривалості фінансового циклу. У 2015 році тривалість фінансового циклу дорівнює 102 дні, у 2016 році 117 днів, у 2017 році 87 днів а у 2018 році 75 днів. Така динаміка вважається позитивною, тому що скорочення тривалості фінансового циклу свідчить про оптимізацію залучення та відволікання грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». Трендовий аналіз тривалості обороту показників зображено на рис. 2.10. Коефіцієнт стійкості економічного росту у 2015 році дорівнює 0,115, у 2016 році – 0,232; у 2017 році – 0,128; у 2018 році – 0,153, тобто за весь період коефіцієнт стійкості економічного росту має позитивну тенденцію росту, що також характеризує фінансово-господарську діяльність підприємства з позитивної точки зору. Коефіцієнт стійкості економічного росту є узагальнюючим показником.

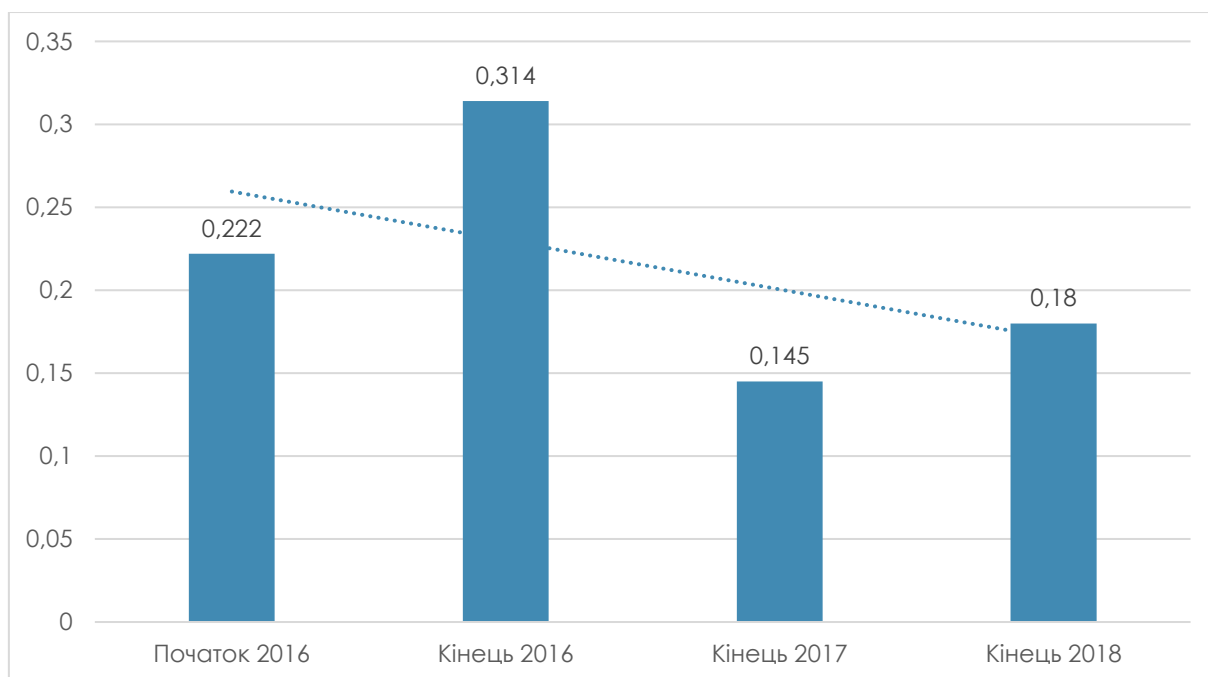

Рис. 2.11. Трендовий аналіз абсолютних показників поточної платоспроможності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

За даними табл. 2.11 було розраховано поточну платоспроможність в абсолютних показниках, зображену на рис. 2.11 та коефіцієнт Бівера. Після розрахунків було видно, що платоспроможність в абсолютних показниках є нестабільною і значно знизилась на кінець 2018 року.

Для діагностики банкрутства проводиться експрес-аналіз фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнта Бівера. Він визначається як відношення суми чистого прибутку та амортизації до загальної суми зобов'язань підприємства. Цей коефіцієнт важливий тим, що в чисельнику показника (чистий прибуток та сума амортизаційних відрахувань) відображено інтереси власників бізнесу (це їх власні фінансові ресурси, які вони мають змогу спрямовувати на потреби розвитку власного бізнесу). Знаменник – це всі фінансові зобов'язання підприємства, структура та обсяг цих фінансових зобов'язань свідчить про ступінь готовності відповідати за обрану фінансову траєкторію, якою рухається підприємство, виходячи зі своїх фінансових можливостей. Якщо протягом певного періоду (1,5-2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2, то це свідчить про формування незадовільної структури балансу, а, звідки, і небезпеку банкрутства. В більш розгорнутому вигляді модель Бівера може бути представлена за допомогою системи показників діагностики банкрутства.

На початку 2016 року коефіцієнт Бівера становив 0,222 в кінці року 0,314 це був найвищий рівень показника. У кінці 2017 року він знизився до 0,145, а у 2018 році знов зростає до 0,18. Тому найбільш продуктивним з точки зору фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» з цього питання був 2016 рік.

Розраховуючи коефіцієнт Бівера потрібно враховувати інтереси груп, одна з яких має використати фінансові ресурси в господарському обороті найбільш ефективно, а інша акумулювати ці фінансові ресурси. Трендовий аналіз коефіцієнта Бівера зображено на рис. 2.12.

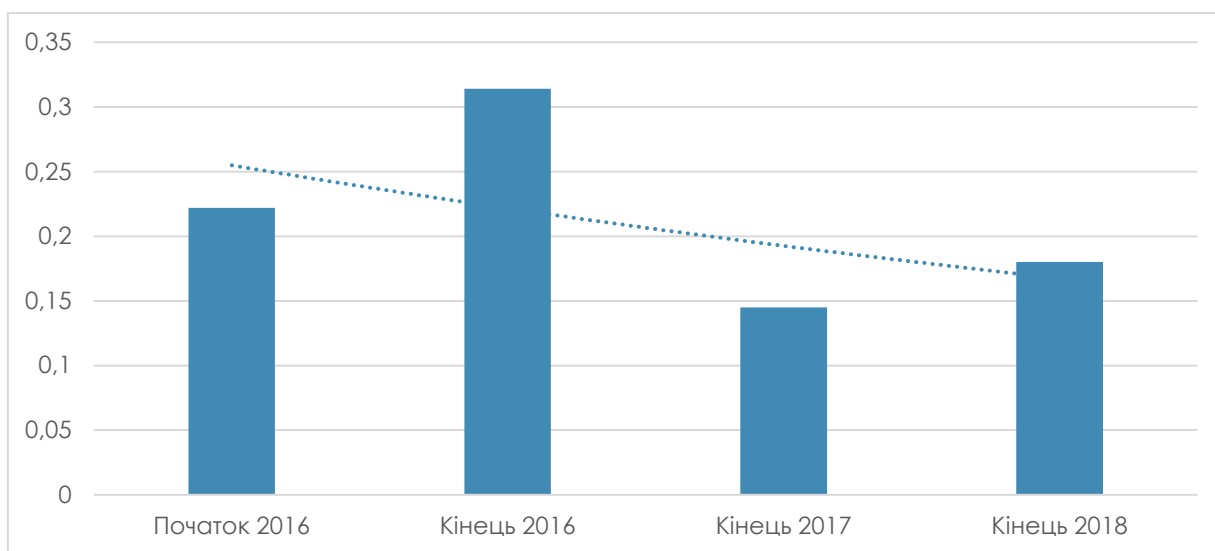

Рис. 2.12. Трендовий аналіз коефіцієнта Бівера

Після трендового аналізу можна побачити зростання періоду обороту кредиторської заборгованості. До того ж темпи росту тривалості обороту кредиторської заборгованості значно нижчий за темп росту періоду обороту дебіторської заборгованості. Також спостерігається стійка тенденція зростання періоду відволікання грошових коштів із поточного господарського обороту в дебіторську заборгованість. Тобто, впродовж 2016 – 2018 рр. підприємство знаходиться в поганих умовах з комерційного кредитування.

Рентабельність – відносний показник економічної ефективності. Рентабельність комплексно відображає ступінь ефективності використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів, а також природних багатств. Коефіцієнт рентабельності розраховується як відношення прибутку до активів, ресурсів або потоків, що її формують. Може виражатися як в прибутку на одиницю вкладених коштів, так і в прибутку, який несе в собі кожна отримана грошова одиниця. Показники рентабельності часто висловлюють у відсотках. В табл. 2.12 та нарис. 2.13 зображено аналіз показників рентабельності (табл. 2.12 та рис. 2.13).

Рентабельність продукції підприємства ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2015 році становить 33,1%, у 2016 році цей показник зростає до 39,9%, у 2017

Таблиця 2.12

Показники рентабельності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Основний показник, одиниця виміру	2016 рік			2017 рік			2018 рік		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
рентабельність продукції, %	33,1	39,9	6,8	39,9	22,0	-17,9	22,0	19,7	-2,3
рентабельність активів, %	6,8	13,3	6,5	13,3	6,5	-6,8	6,5	7,1	0,6
рентабельність сукупного капіталу, %	6,8	13,3	6,5	13,3	6,5	-6,8	6,5	7,2	0,7
рентабельність діяльності, %	5,7	14,1	8,4	14,1	7,2	-7,0	7,2	8,0	0,8
рентабельність власного капіталу, %	13,7	26,2	12,5	26,2	14,4	-11,7	14,4	16,5	2,1
період окупності власного капіталу	7,301	3,821	-3,480	3,821	6,931	3,110	6,931	6,052	-0,879

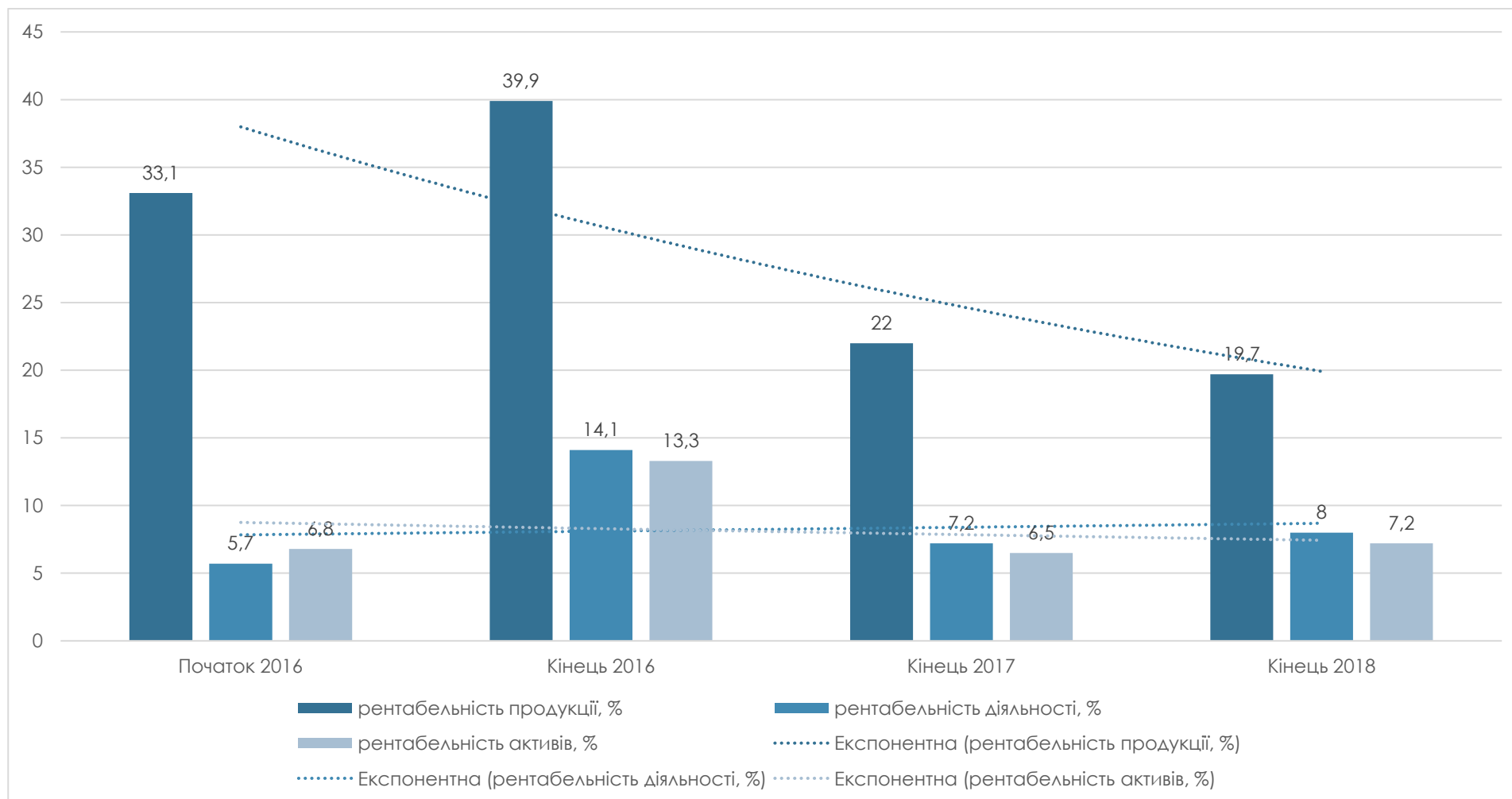

Рис. 2.13. Трендовий аналіз показників рентабельності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

році рентабельність продукції становить лише 22%, а у 2018 році рентабельність продукції становила 19,7%, тобто спостерігається негативна тенденція зниження конкурентних позицій підприємства на товарному ринку. У 2016 році цей показник є найбільш ефективним за всі роки, що досліджується діяльність підприємства і не дивлячись на те, що в 2017 році він зменшився, показник був найкращим у запорізькій області.

Потрібно зауважити, що впродовж 2016-2018рр. прискорюється період окупності власного капіталу, у 2015 році він складає 7,3 р., у 2016 році 3,8 р., що є найкращим результатом, у 2017 році 6,9р., а в 2018 році бр., тобто власники в більш короткий проміжок отримують приріст власного капіталу. Доволі позитивною можна назвати рентабельність власного капіталу. На початку 2016 року 13,7%, найкращий результат у кінці 2016 року 26,2%, у 2017 році – 14,4%, а у 2018 році – 16,5%. У 2018 році рентабельність власного капіталу більше ніж у 201115 і 2017рр., що є гарним результатом.

Завдяки підвищенню завантаження виробничих потужностей, високою ціною продукції підприємства на товарному ринку рентабельність активів зросла з 6,8% у 2015 році до 13,3% у 2016 році. Але у 2017 році вона знизилась до 6,5%, а у 2018 році піднялась лише до 7,1%, що є трохи більшим за 2015 рік. Тобто за рентабельністю активів 2016 рік був найсприятливішим для підприємства.

Можна зробити висновок, що ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» є достатньо рентабельним підприємство, і в цій галузі залишається лідером в Запорізькій області, але існують певні негативні тенденції, які потребують додаткового аналізу ймовірності банкрутства. Помітним є те, що найбільш ефективним був 2016 рік, а впродовж 2017 – 2018 рр. спостерігались негативні тенденції, які потребують прийняття управлінських рішень та недопущення погіршення функціонування підприємства в цілому з точки зору економічної безпеки.

Трендовий аналіз у напрямку оцінювання економічної безпеки ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дає змогу зробити наступні узагальнюючі висновки:

- абсолютна платоспроможність знаходиться на дуже низькому рівні, але підприємство є платоспроможним, а баланс підприємства є ліквідним;
- спостерігається підвищення залежності підприємства від позикових коштів, та все ж фінансова стійкість підприємства перебуває на достатньому рівні та дозволяє йому своєчасно розраховуватись за своїми обов'язками;
- підприємство ефективно використовує майно та капітал у ході здійснення господарської діяльності;
- рентабельність підприємства перебуває на достатньо високому рівні.

2.4. Дослідження ризиків втрати економічної безпеки ПАТ «ЗСС»

На здійснення фінансово-господарської діяльності впливають різні види ризиків. Ризик-орієнтоване мислення, спрямоване на запобігання небажаних наслідків і максимальне використання виникаючих можливостей, дозволяє ПАТ МК «Запоріжсталь» забезпечити досягнення поставлених цілей. Для цього пропонуємо на ПАТ МК «Запоріжсталь» запровадити комплексну систему управління ризиками, що задовольняє міжнародним стандартам і найкращим практикам ризик-менеджменту. Комплексна система управління ризиками є невід'ємним елементом системи корпоративного управління.

Ретельне дослідження, яке проведено нами у напрямку оцінки економічної безпеки та впливу екологічних чинників на результати діяльності ПАТ «ЗСС» дало нам змогу класифікувати ризики, які впливають на економічну безпеку. Таким чином, можна зробити висновок про те, що в діяльності даного підприємства існують безліч різних ризиків, які впливають на забезпечення фінансової безпеки. Головними і актуальними ризиками в діяльності підприємства ПАТ МК «Запоріжсталь» для забезпечення концепції фінансової безпеки, на сьогоднішній день є ризик збільшення собівартості виробленої продукції, та, як наслідок, зниження попиту на металопродукцію комбінату, що негативно вплине на отримуваний чистий прибуток.

Таблиця 2.13

Ризики, які впливають на економічну безпеку ПАТ МК «Запоріжсталь»

Найменування ризику	Фактор ризику	Дії з управління ризиком
Зміна попиту і цін на вироблену металопродукцію	Результати діяльності ПАТ МК «Запоріжсталь» в значній мірі залежать від зміни попиту і цін на чавун і сталь, феросплави, металопрокат, холодногнутий профілі.	<ul style="list-style-type: none"> - диверсифікація кола споживачів; - активна маркетингова політика; - укладання довгострокових контрактів на відвантаження металопродукції; - розвиток збутової мережі; - переорієнтація виробництва на види продукції, що більш затребувані ринком; - проведення гнучкої цінової політики; - зниження витрат виробництва; - розширення асортименту продукції, що виробляється, в тому числі за рахунок виробництва унікальних видів продукції і продукції з високою доданою вартістю.
Зростання цін на сировину, матеріали, послуги. Зростання собівартості продукції.	ПАТ МК «Запоріжсталь» споживає значну кількість сировини, витрати на яку складають основну частину собівартості продукції. Підприємство не має в достатньому обсязі власних сировинних активів і здійснює закупівлю сировини. Поставки сировини схильні до ризиків, що складаються залежно від специфіки та особливостей в кожному сегменті сировинного ринку.	<ul style="list-style-type: none"> - розширення власної бази; - укладання довгострокових договорів на поставку сировини з фіксованими умовами і формулами ціноутворення; - диверсифікація ключових постачальників сировини.
Конкуренція всередині галузі	Ринки металів відрізняються високим рівнем конкуренції. Основними конкурентами на внутрішньому ринку України є: - ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» - ПАО «АрселорМіттал Кривий Ріг» - ПАТ «Дніпровський меткомбінат»	Головними факторами конкурентоспроможності, що дозволяють знижувати ризики внутрішньогалузевої конкуренції, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках є ціна, якість, місце розташування щодо ключових споживачів і постачальників, логістична інфраструктура. Утримання темпу зростання умовно постійних витрат нижче інфляційного рівня.

Збутові ризики	Виробнича діяльність ПАТ МК «Запоріжсталь» здійснюється на території України та світу. Підприємство схильно до впливу ризиків, пов'язаних з введенням іноземними регуляторами обмежень на реалізацію металів на окремих ринках.	Ситуація на привабливих для ПАТ МК «Запоріжсталь» ринках знаходиться під постійним моніторингом. Для мінімізації можливих наслідків реалізації збутових ризиків і захисту власних інтересів підприємство вживатиме всіх необхідних розумних заходів щодо взаємодії з регуляторами, галузевими організаціями та об'єднаннями, пріоритетними контрагентами.
Соціальні ризики	Працівники ПАТ МК «Запоріжсталь» є основною цінністю компанії, її найважливішим активом. Погіршення соціального самопочуття та загального емоційного настрою працівників здатне негативно позначитися на діяльності компанії.	В рамках системи соціального захисту працівників підприємства та інших категорій громадян підприємство розробляє і успішно реалізує соціальні програми для своїх працівників, основа яких - створення сприятливих умов для вирішення всіх питань життєдіяльності: реалізація програм лікування та медичного обслуговування працівників, оздоровлення працівників та членів їх сімей; соціальна підтримка непрацюючих пенсіонерів, інвалідів; підтримка багатодітних сімей, материнства і стимулювання народжуваності; реалізація житлових і молодіжних програм, організація культурно-масових і спортивних заходів та багато іншого.
Валютний ризик	ПАТ МК «Запоріжсталь» частину своєї продукції відвантажує на експорт за іноземну валюту, при цьому частина зобов'язань комбінату, в тому числі за залученими кредитами, також номіновані в іноземній валюті. Таким чином, існує ймовірність реалізації транзакційного валютного ризику і курсових різниць.	В даний час витрати і надходження ПАТ МК «Запоріжсталь» в іноземних валютах збалансовані, коливання валютних курсів надають мінімальний вплив на прибуток підприємства. ПАТ МК «Запоріжсталь» вживає заходів по природному зниженню валютних ризиків шляхом оптимізації валютної позиції по кожній з валют. ПАТ МК «Запоріжсталь» не хеджує свій валютний ризик.
Процентний ризик	Для ПАТ МК «Запоріжсталь» процентний ризик впливає на кредити і позики шляхом зміни їх справедливої вартості (заборгованість за фіксованою ставкою) або майбутніх грошових потоків (заборгованість за змінною ставкою).	ПАТ МК «Запоріжсталь» вживає заходів щодо зниження процентних ризиків шляхом підтримки оптимальної структури кредитного портфеля в різних валютах в поєднанні з типом відсоткової ставки: фіксованої і плаваючої, а також моніторингу рівня процентного ризику.

Кредитний ризик	Зниження платоспроможності клієнта і невиконання ними зобов'язань по оплаті може зробити негативний вплив на фінансові показники підприємства.	З метою мінімізації ризику кожен клієнт підлягає індивідуальному аналізу на предмет його платоспроможності. Такий аналіз охоплює зовнішні рейтинги, якщо такі існують, фінансову звітність, інформацію кредитних агентств, галузеву інформацію та у деяких випадках банківські виписки. Постійно діюча комісія визначає перелік контрагентів, які не потребують забезпечення.
Ризики, пов'язані зі зміною валютного регулювання	При необхідності збільшення частки розрахунків, номінованих у валюті (доларах, євро) при збуті продукції на експорт, ризик наслідків в результаті зміни в законодавстві про валютне регулювання .	Компанія на постійній основі здійснює моніторинг змін у валютному законодавстві, оцінюється їх можливий вплив на компанію.
Ризики, пов'язані зі зміною правил митного регулювання	ПАТ МК «Запоріжсталь», здійснюючи закупівлі сировини, матеріалів і обладнання у іноземних контрагентів, експортуючи свою продукцію, схильне деяким ризикам, пов'язаним зі зміною законодавства в галузі державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, а також митного законодавства	Компанія виконує вимоги митного контролю, своєчасно оформляє всю документацію, необхідну для здійснення як експортних, так і імпорتنних операцій, і має в своєму розпорядженні достатні фінансові і кадрові ресурси для дотримання норм і правил у сфері митного регулювання. У разі введення окремих мит на окремі види імпортованих і експортованих товарів, ПАТ МК «Запоріжсталь» вживатиме всіх необхідних заходів для зниження зазначеного ризику.

Головна мета підприємства в галузі охорони праці – досягнення нульових показників виробничого травматизму і створення безпечних умов праці. На комбінаті створена і діє Центральна Комісія з охорони праці, промислової та техногенної безпеки, а також охорони навколишнього середовища. ПАТ «Запоріжсталь» постійно знижує вплив своєї виробничої діяльності на здоров'я людини і навколишнє природне середовище. Інтегрована система менеджменту якості, екології та охорони праці комбінату відповідає вимогам міжнародних стандартів ISO 9001: 2000, ISO 14001: 2004,

OHSAS 18001: 2007, ILO-OSH 2001. Також комбінат відповідально виконує умови Тресторонньої угоди між ПАТ «Запоріжсталь», Запорізькою обласною радою та Міністерством охорони навколишнього природного середовища України від 07.05.2009 р. ПАТ «Запоріжсталь» веде системний і активний процес модернізації основних виробничих фондів. Кожен з проектів, що реалізуються несе в собі екологічну складову і дозволить вивести роботу комбінату на новий якісний рівень. Для зниження техногенного впливу на навколишнє природне середовище на підприємстві постійно реалізують програми з удосконалення роботи технологічного обладнання, оснащення джерел викидів і скидів очисними установками, а також по утилізації і використанню промислових відходів.

2.5. Регулювання екологічної безпеки на металургійних підприємствах та подолання руйнівних наслідків війни

Державна фіскальна служба України повідомляє, що з 2019 року застосовується новий порядок, справляння та розподілу сум доходів від екологічного податку, зокрема в частині викидів двоокису вуглецю в атмосферне повітря. Розділ VIII Податкового кодексу України змінено Законом України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів, як в частині визначення платників, які справляють екологічний податок за викиди двоокису вуглецю, так і ставок податку. При цьому за зобов'язаннями податку за вакиди двоокису вуглецю, що виникають за результатами діяльності у 2019 році, до платників Податку в частині Викидів двоокису вуглецю належать суб'єкти, у яких сукупний річний обсяг Викидів двоокису вуглецю за даними форми статистичної звітності 2-ТП / повітря за 2018 рік, копія якої подається до органу ДФС за місцем знаходженням стаціонарного джерела викидів, перевищує 500 тонн.

Крім того, з 1 січня 2019 року ставку податку за викиди двоокису вуглецю; стаціонарними джерелами з 0,41 грн/тонну підвищено до 10 грн/тону, тобто збільшено у 24,4 раза.

Разом з тим Законом України від 22 листопада 2018 року № 2621-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» змінено склад доходів Державного бюджету України, що визначений ст. 29 Бюджетного кодексу України, в частині розподілу між бюджетами коштів від Податку.

Зокрема, згідно із п. 16і ст. 29 Бюджетного кодексу України запровадженої особливий порядок розподілу коштів податку за викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, який полягає у тому, що надходження податку в частині викидів двоокису вуглецю зараховується до загального фонду державного бюджету у розмірі 100 відсотків тоді, як надходження Податку від викидів інших видів забруднюючих речовин зараховуються до загального фонду державного бюджету лише у розмірі 45 відсотків. Таким чином, платники Податку перераховують суми податку, що справляється за викиди, крім Викидів двоокису вуглецю, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів, одним платіжним дорученням на рахунки, відкриті в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, які забезпечують розподіл цих коштів у співвідношенні, визначеному Бюджетним кодексом України:

45 відсотків податку – до загального фонду державного бюджету України (крім податку, що справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення, який зараховується до загального фонду державного бюджету у повному обсязі; Податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк, який зараховується до спеціального фонду державного бюджету у повному обсязі);

55 відсотків – до спеціального фонду місцевих бюджетів (крім Податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів).

Податок, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи ї вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк; зараховується до спеціального фонду державного бюджету у повному обсязі. Відповідно до пункту 250.2 статті 250 Кодексу платники Податку складають податкові Декларації та подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують Податок протягом 10 календарних днів, з що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації: за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення протягом звітного кварталу відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах — за місцем розміщення стаціонарних джерел, спеціально відведених для цього місць чи об'єктів; за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк — за місцем перебування платника на податковому обліку у контролюючих органах [34].

Одне із завдань, які Україна може виконати на шляху до «зеленого» економічного курсу, - це збільшення податку на викиди двоокису вуглецю (CO_2). Україна має дуже низьку ставку податку на викиди CO_2 - всього кілька євроцентів за тонну, тоді як у Європі податок сягає 25 євро за тонну. Підвищення ставки податку може створити джерело фінансування для низки болючих питань, наприклад, підвищення енергоефективності. Як повідомлялось, в уряді розглядають різні підходи до реформування податку на викиди CO_2 , але головна мета – створити умови для реінвестування отриманих із податку коштів саме на енергоефективні заходи та декарбонізацію, з метою боротьби зі зміною клімату.

В Україні у 2019 році ставка екологічного податку за викиди двоокису вуглецю (CO²) стаціонарними джерелами зросла в 24 рази порівняно з 2018 роком і становить 10 грн за тонну. Депутати пропонували до 2023 року збільшувати ставку до 30 грн за тонну, але війна, яку розпочала рф проти України, змінила пріоритети та зруйнувала плани щодо екологізації виробництва.

Рис. 2.14. Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел основних підприємств-забруднювачів Запоріжжя, %

Як видно з рис.2.14 і таблиці 2.13. ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» є найбільшим забруднювачем. В середньому за рік він викидає в повітря 54904 тон шкідливих речовин і близько 6,7 млн тон двоокису вуглецю. Також потрібно зазначити, що у порівнянні з 2018 роком викиди шкідливих речовин зменшились на 2,3% (таблиця 2.14).

Таблиця 2.13

**Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел основних підприємств-забруднювачів
Запоріжжя, тон/рік**

Підприємство/рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»	59790	59168	55817	50718	53621	50312	50102
ПАТ ЕМЗ «Дніпроспецсталь»	2116	683	2665	721	840	750	703
ПАТ «Укрграфіт»	1397	1285	1949	1081	998	1052	987
ВАТ «Запорізький завод феросплавів»	20781	15609	21014	8587	9608	9156	8696
ПрАТ «Запоріжабразив»	2176	1890	2665	1766	1850	1628	1489
ПАТ «Запоріжкокс»	3094	2996	3132	1983	1857	1754	1578
ПАТ «Запоріжвогнетрив»	364	365	467	560	450	478	608

Таблиця 2.14

Порівняння кількості викидів шкідливі речовин 2018-2019 рр.

	Обсяги викидів, т	У % до 2018	Обсяги викидів діоксиду сірки, т	У % до 2018	Обсяги викидів діоксиду азоту, т	У % до 2018
1	2	3	4	5	6	7
Запорізька область	173401	99,2	76798,5	107,8	28136,8	86,4
м. Запоріжжя	69673,2	97,7	5451,5	99,6	5662,4	94,8

Тож для підвищення рівня економічної безпеки ПАТ ЗМК Запоріжсталь доцільно буде використати екологічні проекти для зменшення викидів у навколишнє середовище. Потрібно зазначити, що у 2012 році комбінат вклав у модернізацію виробничих потужностей близько 486 млн грн, в 2013 році – понад 553 млн грн, в 2014 році – близько 1,6 млрд грн, в 2015 – 1,3 млрд грн. Сумарно з 2012 по 2020 рік в захист навколишнього середовища було інвестовано 15 млрд. гривень. Найбільші з реалізованих проектів – екологічна реконструкція доменних печей з установкою сучасних аспіраційних систем ливарних дворів і бункерної естакади, будівництво єдиної в Україні лінії солянокислотного травлення в ЦХП-1, введення в експлуатацію комплексу повернення промислово-злизових стоків і інше. Підприємство і зараз виконує багато таких проектів і робить великі інвестиції у захист навколишнього середовища. Найбільші з них це: будівництво додаткових аспіраційних систем очищення газів, що відходять від місць вивантаження агломерату з хвостових частин агломашин; ремоторизація локомотивів підприємства; реконструкція аспірації доменної печі №2 і №4; капітальний ремонт доменної печі №5 і реконструкція аспірації домни.

Станом на 01.01.2024 р. підприємство ПАТ «ЗСС» відновило обсяги виробництва на 775% і продовжує працювати в умовах повномасштабної війни. Безумовно питання екологізації виробництва можуть вирішуватись лише за підтримки держави. Розглядаючи питання трансформаційного відновлення промислових підприємств ми повинні розуміти, що класичні

підходи не застосовуються в умовах війни. В даному випадку мова йде про відновлення працездатності підприємств та умови, які дозволять це здійснити у найкоротші терміни [35 – 50]. Це процес, який потребує загальнодержавного опрацювання, тому розглядається одночасно на макро- та мікрорівнях, і являє собою скоординовану програму дій.

План відновлення України закладає основи для майбутньої відбудови національної економіки та покликаний створити механізми самопідтримуючого економічного розвитку. Однак комплексний аналіз цього документу свідчить про наявність певних протиріч і хибних орієнтирів, які мають бути усунуті при доопрацюванні Плану.

Національний план відновлення, який український уряд представив на конференції в Лугано (Швейцарія) 4-5 липня 2022 року, загалом можна охарактеризувати як всеохопний і детальний документ, який відображає основні напрями відновлення зруйнованої після війни економіки, чітко розділяє кожний напрямок та комплекс ініціатив по ньому і містить супроводжувальні заходи, включно із законодавчими змінами. План відновлення України складається з 15 національних програм. Ці програми значною мірою відповідають основним потребам країни як у воєнний, так і післявоєнний період. Дані Національні програми наведені в таблиці та порівнюються з відповідними програмами Пріоритетної програми реконструкції для Боснії та Герцеговини (1997 р.).

Окрім забезпечення першочергових військових потреб, Уряд виділяє такі нагальні проекти: накопичення газових резервів у сховищах, усунення вузьких місць у залізничному, автомобільному та дунайському шляхах експорту в/через ЄС, відновлення зруйнованої соціальної інфраструктури, залучення джерел фінансування державного бюджету, забезпечення критичного фінансування у воєнний час для МСП, надання сільськогосподарським виробникам недорогого фінансування та можливостей для зберігання продукції тощо.

Український уряд оголосив, що зміцнення інституційної спроможності та «деолігархізація» є фундаментальними передумовами для реалізації Плану відновлення. Також уряд визначає правильні пріоритети та відповідні заходи для побудови цих фундаментальних принципів, серед яких: завершення перезапуску антикорупційної системи, реалізація реформи правоохоронних органів, централізація та цифровізація державних реєстрів, цифровізація всіх ключових державних послуг, синхронізація антимонопольного законодавства з кращими європейськими практиками тощо.

В цілому, План відновлення містить цілком обґрунтовані заходи щодо модернізації функцій держави. В аспекті макроекономічних припущень і прогнозів План відновлення виглядає занадто амбітним. Уряд передбачає, що річні темпи зростання реального ВВП будуть перевищувати 7% протягом наступних десяти років, а номінальний ВВП наблизиться до позначки у 500 млрд. дол. США у 2032 році. Однак, за нашими оцінками, таке різке підвищення номінального ВВП до 500 млрд. доларів США до 2032 року є малоімовірним, оскільки його «точка відліку» становитиме близько 100 млрд. дол. США у 2022 році.

Порівняльний аналіз ВВП різних країн на основі даних МВФ (World Economic Outlook) показує, що номінальний доларовий ВВП Боснії зріс у 3,1 рази протягом 1996-2005 рр., у Хорватії впродовж 1994 – 2003 рр. – у 2 рази. Відсутність достовірних даних по Косово та Афганістану не дали можливості проаналізувати післявоєнну динаміку ВВП цих країн. Цікавим є випадок Іраку, номінальний ВВП якого впродовж 2003 – 2012 рр. зріс у 13,8 рази. Однак досвід Іраку є унікальним у багатьох аспектах, зокрема і в тому, що країна значно виграла від буму цін на нафту на початку 2000-х років. Таким чином, прогноз Уряду України щодо зростання номінального ВВП України у 5 разів у доларовому еквіваленті до 2032 року є надоптимістичним.

З іншого боку, річні реальні темпи зростання у понад 7% є реалістичними чи досяжними, якщо припустити, що руйнування, спричинені війною, не будуть гігантськими, а Уряд успішно проводитиме структурні

реформи та залучатиме іноземну допомогу. Що стосується історичних прецедентів, то середньорічні темпи зростання в Боснії становили 7,9% протягом 1997 – 2006 років, у Хорватії 4,5% протягом 1994 – 2003 рр. і в Іраку 17,5% протягом 2003 – 2012 рр.

Досить значний обсяг ресурсів заплановано виділити на програму забезпечення доступу до фінансування для бізнесу (75 млрд. дол.). Найважливішими компонентами цієї програми є:

1) розвиток забезпеченого фінансування для стимулювання іпотечного кредитування за рахунок підтримки МФО та фінансування інституціональних інвесторів (40 млрд. дол.);

2) рекапіталізація банків для підтримки зростання кредитування (15 – 20 млрд. дол. США). Вибір таких пріоритетів для післявоєнної відбудови України сумнівний, а передбачені кошти для їх впровадження – величезні.

Відповідно до Плану відновлення, на систему грантів для дослідників, орієнтовану на конкретні результати, буде виділено менше 0,1 млрд. дол. США (протягом усього періоду), як і на створення Центрів передового досвіду у співпраці з провідними міжнародними центрами – менше 0,1 млрд. дол. Однак реальність така, що розвиток сучасного виробництва навряд чи можливий без значного фінансування досліджень, розробок, інновацій та технологій. А саме ця стаття є основною у вирішенні питань екологізації виробництва з метою забезпечення екологічної безпеки.

Таким чином, забезпечення державної підтримки у вирішенні питань екологічної безпеки підприємствам, які є забруднювачами, як ПАТ «ЗСС», є передумовою відновлення вітчизняної металургійної галузі.

Висновки до розділу 2

«Запоріжсталь» володіє повним виробничим циклом випуску металургійної продукції. У чотирьох доменних печах комбінат щорічно виплавляє 2,6 млн тонн чавуну високої якості для виробництва сталі, великогабаритного чавунного литва і товарного чавуну в чушках. Характерною особливістю чавуну виробництва ПАТ «Запоріжсталь» є низький вміст у ньому сірки і фосфору, завдяки чому він має широкий попит на світовому ринку, а також на ринку України. Основною експортною продукцією цього підприємства на початку XXI ст. є холоднокатаний сталевий лист у рулонах. Частка експорту в загальному обсязі реалізації становить близько 76 %. Комбінат поставляє продукцію більш ніж в 50 країн світу.

За період 2016 – 2018 рр. за результатами прогнозування складу та структури активів шляхом трендового аналізу спостерігаються такі зміни у складі та структурі майна ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»:

- кожен рік зростає балансова вартість майна;
- зменшується питома вага оборотних активів з 62,5% на початок 2016 року до 35,4% на кінець 2018 р.;
- зростає питома вага оборотних активів з 37,5% на початок 2016 року до 64,6% на кінець 2018 р.;
- зростає чистий дохід від реалізації продукції у 2016 – 2017 рр. на 40,98%, а у 2017 – 2018 рр. на 26,54%;
- зменшується питома вага виробничих запасів з 4,9% на початок 2016 року до 3,1% в кінці 2018 року;
- стабільно зростає обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також іншої поточної дебіторської заборгованості та дебіторська заборгованість за виданими авансами.

За результатами аналізу активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» можна стверджувати, що структура активів та капіталу є відносно стабільною

та такою, що свідчить про її оптимальність для здійснення безперервної господарської діяльності.

Трендовий аналіз у напрямку оцінювання економічної безпеки ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дає змогу зробити наступні узагальнюючі висновки:

- абсолютна платоспроможність знаходиться на дуже низькому рівні, але підприємство є платоспроможним, а баланс підприємства є ліквідним;
- спостерігається підвищення залежності підприємства від позикових коштів, та все ж фінансова стійкість підприємства перебуває на достатньому рівні та дозволяє йому своєчасно розраховуватись за своїми обов'язками;
- підприємство ефективно використовує майно та капітал у ході здійснення господарської діяльності;
- рентабельність підприємства перебуває на достатньо високому рівні.

ПАТ «Запоріжсталь» веде системний і активний процес модернізації основних виробничих фондів. Кожен з проектів, що реалізуються несе в собі екологічну складову і дозволить вивести роботу комбінату на новий якісний рівень. Для зниження техногенного впливу на навколишнє природне середовище на підприємстві постійно реалізують програми з удосконалення роботи технологічного обладнання, оснащення джерел викидів і скидів очисними установками, а також по утилізації і використанню промислових відходів.

Станом на 01.01.2024 р. підприємство ПАТ «ЗСС» відновило обсяги виробництва на 775% і продовжує працювати в умовах повномасштабної війни. Безумовно питання екологізації виробництва можуть вирішуватись лише за підтримки держави. Розглядаючи питання трансформаційного відновлення промислових підприємств ми повинні розуміти, що класичні підходи не застосовуються в умовах війни. В даному випадку мова йде про відновлення працездатності підприємств та умови, які дозволять це здійснити у найкоротші терміни. Забезпечення державної підтримки у вирішенні питань екологічної безпеки підприємствам, які є забруднювачами, як ПАТ «ЗСС», є передумовою відновлення вітчизняної металургійної галузі.

ВИСНОВКИ

Проблемність економічної безпеки в умовах подальшої глобалізації набуває статусу найвищого пріоритету в державній політиці. Виняткове значення вона має при аргументації прийняття політичних рішень. Науково-концептуальні засади про економічну безпеку забезпечують формування відповідної політики на рівні держави чи суб'єктів нижчих організаційних рівнів. Система забезпечення економічної безпеки передбачає здійснення постійного моніторингу соціально-економічних процесів з точки зору їхнього впливу на стан економічної безпеки, оцінку з цих позицій стратегічних програм, нормативно-правових актів, а також аналіз ефективності поточних рішень у сфері економічної політики. Таким чином, національна безпека держави віддзеркалює процеси, що відбуваються в економіці підприємств, з одного боку, а з іншого боку – стан економічної безпеки підприємств формує передумови для створення середовища економічної безпеки у державі.

Суть економічної безпеки полягає у здатності держави створити необхідні матеріальні передумови для всебічного розвитку суспільства, виступати самостійним суб'єктом мікроекономічних зв'язків. Економічна безпека передбачає захист економічного життя від незаконних і підливних фінансово-економічних дій певних громадян, організацій та інших держав. Вона пов'язана з захистом економічних прав і свобод, майна громадян, громадських організацій та держави з забезпеченням економічної рівноправності, свободи торгівлі, економічної діяльності в межах чинного законодавства. Найважливішим чинником економічної безпеки є відповідність системи економічних та виробничих відносин не лише потребам виробництва, а й економічного розвитку країни.

Для підприємств металургійної галузі вкрай актуальною є екологічна складова економічної безпеки. Проблему охорони екологічної безпеки суспільства від суб'єктів господарювання, що здійснюють виробничо-комерційну діяльність, можна вирішити тільки через розробку і ретельне

дотримання національних (міжнародних) норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, які потрапляють у навколишнє середовище, а також дотримання екологічних параметрів продукції, що виготовляється. Підприємства-продуценти добровільно не будуть цього робити, бо такі заходи потребують додаткових витрат на очисні споруди та на відповідні ефективні екологічно чисті технології. Єдиним чинником, що спонукає підприємства до належної екологізації виробництва, є застосування відчутних штрафів за порушення національного екологічного законодавства.

Руйнівні процеси в результаті повномасштабної російської агресії у 2022 р. практично зупинили діяльність металургійних підприємств на 70 – 75% з причин фізичного руйнування, комунікаційних руйнівних процесів, нестачі сировини, руйнування енергосистеми України. В умовах стагнації на світовому металоринку, значного обсягу профіциту металу в Україні, загальної негативної динаміки галузевої діяльності і відставання за ефективністю виробництва від зарубіжних аналогів подальший розвиток вітчизняної металургійної промисловості має базуватися на таких «чотирьох китах»:

– *пріоритетному розвитку внутрішнього ринку металопродукції, що забезпечить стабільніший збут виробленої продукції і зменшить залежність від коливань світової кон'юнктури;*

– *інтенсифікації проведення і впровадження інноваційних розробок зі створення принципово нових техніко-технологічних металургійних рішень, що забезпечить внутрішній попит на власні науково-технічні й інноваційні розробки, сприятиме зниженню собівартості продукції за рахунок зменшення ресурсо- та енергоємності на всіх етапах виробництва, підвищенню екологічності виробничого процесу, удосконаленню сортаменту металопродукції, яка випускається;*

– *підготовці фахівців нового покоління, що відрізнятимуться вищим рівнем цифрової культури, будуть здатні до глибокого поєднання і всебічного*

застосування сучасних діджитал-технологій у реальному виробництві і будуть готові до безперервного навчання;

– *державно-приватному партнерстві*, що допоможе у визначенні стратегічних рамкових цілей і завдань розвитку галузі, поліпшенні інституційних умов взаємодії виробництва з наукою й інвесторами, вирішенні проблеми обсягів і пріоритетних напрямів фінансування й державної підтримки науково-технологічних та соціально-економічних змін у процесі становлення металургії майбутнього.

«Запоріжсталь» володіє повним виробничим циклом випуску металургійної продукції. У чотирьох доменних печах комбінат щорічно виплавляє 2,6 млн тонн чавуну високої якості для виробництва сталі, великогабаритного чавунного литва і товарного чавуну в чушках. Характерною особливістю чавуну виробництва ПАТ «Запоріжсталь» є низький вміст у ньому сірки і фосфору, завдяки чому він має широкий попит на світовому ринку, а також на ринку України. Основною експортною продукцією цього підприємства на початку XXI ст. є холоднокатаний сталевий лист у рулонах. Частка експорту в загальному обсязі реалізації становить близько 76 %. Комбінат поставляє продукцію більш ніж в 50 країн світу.

За період 2016 – 2018 рр. за результатами прогнозування складу та структури активів шляхом трендового аналізу спостерігаються такі зміни у складі та структурі майна ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»:

- кожен рік зростає балансова вартість майна;
- зменшується питома вага оборотних активів з 62,5% на початок 2016 року до 35,4% на кінець 2018 р.;
- зростає питома вага оборотних активів з 37,5% на початок 2016 року до 64,6% на кінець 2018 р.;
- зростає чистий дохід від реалізації продукції у 2016 – 2017 рр. на 40,98%, а у 2017 – 2018 рр. на 26,54%;

- зменшується питома вага виробничих запасів з 4,9% на початок 2016 року до 3,1% в кінці 2018 року;
- стабільно зростає обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також іншої поточної дебіторської заборгованості та дебіторська заборгованість за виданими авансами.

За результатами аналізу активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» можна стверджувати, що структура активів та капіталу є відносно стабільною та такою, що свідчить про її оптимальність для здійснення безперервної господарської діяльності.

Трендовий аналіз у напрямку оцінювання економічної безпеки ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дає змогу зробити наступні узагальнюючі висновки:

- абсолютна платоспроможність знаходиться на дуже низькому рівні, але підприємство є платоспроможним, а баланс підприємства є ліквідним;
- спостерігається підвищення залежності підприємства від позикових коштів, та все ж фінансова стійкість підприємства перебуває на достатньому рівні та дозволяє йому своєчасно розраховуватись за своїми обов'язками;
- підприємство ефективно використовує майно та капітал у ході здійснення господарської діяльності;
- рентабельність підприємства перебуває на достатньо високому рівні.

ПАТ «Запоріжсталь» веде системний і активний процес модернізації основних виробничих фондів. Кожен з проектів, що реалізуються несе в собі екологічну складову і дозволить вивести роботу комбінату на новий якісний рівень. Для зниження техногенного впливу на навколишнє природне середовище на підприємстві постійно реалізують програми з удосконалення роботи технологічного обладнання, оснащення джерел викидів і скидів очисними установками, а також по утилізації і використанню промислових відходів.

Станом на 01.01.2024 р. підприємство ПАТ «ЗСС» відновило обсяги виробництва на 775% і продовжує працювати в умовах повномасштабної війни. Безумовно питання екологізації виробництва можуть вирішуватись

лише за підтримки держави. Розглядаючи питання трансформаційного відновлення промислових підприємств ми повинні розуміти, що класичні підходи не застосовуються в умовах війни. В даному випадку мова йде про відновлення працездатності підприємств та умови, які дозволять це здійснити у найкоротші терміни. Забезпечення державної підтримки у вирішенні питань екологічної безпеки підприємствам, які є забруднювачами, як ПАТ «ЗСС», є передумовою відновлення вітчизняної металургійної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поняття та структура національної безпеки України. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-8477.html> (дата звернення: 04.01.2024).
2. Поняття та структура національної безпеки України. URL: <http://i-bictashev.narod.ru/index/0-11> (дата звернення: 06.01.2024).
3. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 від 14.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення 24.01.2024).
4. Закон України «Про національну безпеку України» № 2469 – VIII від 15.06.2022 р. (зі змінами та доп.). URL: https://ips.ligazakon.net/document/t182469?an=1&ed=2022_06_15 (дата звернення: 16.01.2024).
5. Ситник Г.П., Олуйко В.М., Вавринчук М.П. Національна безпека України: теорія і практика : монографія ; за заг. ред. Г.П. Ситника. – Хм.; К.: Вид-во «Кондор», 2007. – 616 с.
6. Гончаренко О., Джангужин Р., Лисицин Е. Громадянський контроль і система національної безпеки // Національна безпека України. – 2003. – № 1. – С. 39 – 46.
7. Ліпкан В. А. Теоретико-методологічні засади управління у сфері національної безпеки України / В. А. Ліпкан. – К. : Текст, 2005. – 350 с.
8. Дмитриченко Л. И. Государственное регулирование экономики: методология и теория : монография. — Донецк: УкрИТЭЖ, 2008. – 330 с.
9. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). – К.: Національний торговельно-економічний університет. – 2004. – 436 с.

10. Функціональні складові основних напрямів організації і економічної безпеки підприємства. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/20593/ (дата звернення: 15.02.2024).

11. Дробний Б. М. Кадрова та інтелектуальна безпека підприємства // Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького: URL: http://www.rusnauka.com/43_DWS_2015/Economics/10_203131.doc.htm (дата звернення: 11.02.2024).

12. Технічна безпека на підприємстві: URL: <http://informsvit.com.ua/news/nid438.html> (дата звернення: 12.02.2024).

13. Штангрет А. М. Ключові загрози забезпечення техніко-технологічної безпеки на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі України / А. М. Штангрет, О. М. Петрашова // Екон. вісн. ун-ту [Переяслав Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди]. – 2011. – № 16/2.

14. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2005.

15. Економіка підприємства. Підручник / За ред. А. В. Шегди. – К.: Знання, 2010 – 614 с.

16. Характеристика економічної безпеки підприємства в ситуаційному менеджменту: сутність, принципи організації та ключові завдання – Ситуаційний менеджмент: URL: http://pidruchniki.com/11510513/menedzhment/harakteristika_ekonomichnoyi_bezpeki_pidpriyemstva_situatsiynomu_menedzhmentu_sutnist_printsipi (дата звернення: 14.02.2024).

17. Методичні підходи до оцінки енергетичної безпеки підприємства // Забезпечення енергетичної безпеки України / Рада національної безпеки і оборони України, Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – К.: НІПМБ, 2003. – 264 с.

18. Краснощоківа Ю. В. Інноваційна безпека підприємства як запорука конкурентоспроможності в умовах інтеграції: [Електронний ресурс] / Ю. В. Краснощоківа // Управління розвитком. – 2011. – № 4 (101) – С. 177–178. –

URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2011_4/u1104kr4.pdf (дата звернення: 24.02.2024).

19. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур / Н.Й. Реверчук. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.

20. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.

21. Індикатори екологічної складової економічної безпеки країн світу. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4585&i=27> (дата звернення: 23.02.2024).

22. EcoTown. URL: <https://ecotown.com/ua/news/Osnowni-ecolohichni-problemy-Ukrainy-u-2014-rotsi/> (дата звернення: 01.03.2023).

23. Вісім екологічних проблем України. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/235280/vosem-ekologicheskikh-problem-ukrainy> (дата звернення: 03.03.2024).

24. П'ять найбільших екологічних проблем України. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2019/10/22/7229683/> (дата звернення: 03.03.2024).

25. Екологічні проблеми забруднення в Україні: смітники. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/ecology/21417/> (дата звернення: 03.03.2024).

26. «Індикатори стану екологічної безпеки держави». Аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/993/> (дата звернення: 03.03.2024).

27. Економічний огляд металургійної галузі України. URL: <https://rating.zone/ekonomichnyj-ohliad-metalurhijnoi-haluzi-ukrainy/> (дата звернення 02.03.2024).

28. Офіційний сайт ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». URL: <http://www.zaporizhstal.com/> (дата звернення 20.03.2024).

29. ПАТ «Запоріжсталь». URL: <https://gmk.center.ua/manufacturer/zaporizhstal/> (дата звернення 20.03.2024).

30. Річна звітність емітента ПАТ «Запоріжсталь». URL: <https://stockmarket.gov.ua/cabinet/xml/show/32820> (дата звернення 20.03.2024).

31. Річна звітність ПАТ «Запоріжсталь». URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/bus_text/32820 (дата звернення 20.03.2024).

32. Публічне акціонерне товариство «Запоріжсталь». URL: <http://rada.com.ua/ukr/catalog/8161/> (дата звернення 20.03.2024).

33. Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій с приховання банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

34. Екологічний податок–2019 в Україні. URL: <http://greenfund.com.ua/2019/01/31/ekologichnyj-podatok-2019-v-ukrayini/> (дата звернення: 26.03.2024).

35. Тетяна Богдан. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html (дата звернення 02.04.2024).

36. Відновлення України після війни: 5 прикладів успішних «налаштувань» донорської допомоги. URL: https://lb.ua/economics/2022/06/24/521109_vidnovlennya_ukraini_pislya_viyni_5.html (дата звернення 02.04.2024).

37. Підтримка бізнесу в умовах війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення 02.12.2022).

38. Просто про економіку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-za-materialami-inflyatsiynogo-zvitu-za-lipen-2022-roku> (дата звернення 02.04.2024).

39. Огляд впливу війни на промисловість України та прогноз перспектив в економіці. URL: <https://uspp.ua/news/actual/2018/ohliad-vplyvu-viiny-na>

promyslovist-ukrainy-ta-prohnoz-perspektyv-v-ekonomitsi (дата звернення 02.04.2024).

40. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості від 16.12.2021 р. № 1977-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-IX#Text> (дата звернення 02.04.2024).

41. Президент підписав закон про локалізацію в машинобудуванні. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/791176.html> (дата звернення 02.04.2024).

42. Стан та потреби бізнесу в Україні: регіональні тенденції. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15408> (дата звернення 02.04.2024).

43. Імміграція бізнесу до ЄС. URL: https://www.foundconsulting.site/immigration?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=inweb_foundconsulting.site_Jurisprudentsija_Ukraine&utm_content=623912283974&utm_term=%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D1%83&gclid=Cj0KCQiA1sucBhDgARIsAFoytUt bdiwYH_DshOua1usGXFF9bm-RlglIQ409_-pe42Fv2XGb5B7hY-V8aAu8jEALw_wcB (дата звернення 02.04.2024).

44. Релокація бізнесу. Що це таке і навіщо? URL: <https://vigolex.net/relokacziya-biznesu-shho-cze-take-i-navishho/> (дата звернення 02.04.2024).

45. Стан та потреби бізнесу в Україні секторальний розріз вересень 2022. URL: <https://cid.center/state-and-needs-of-business-in-ukraine-sectoral-analysis-september-2022/> (дата звернення 02.04.2024).

46. Як відбудувати Україну після війни. URL: <https://ukrainer.net/vidbudova/> (дата звернення 02.04.2024).

47. Аналіз актуального стану та пропозиції щодо покращення умов для підприємництва в Україні. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/> (дата звернення 02.04.2024).

48. Анастасія Зануда. Воєнні рейки: як економіці дожити до перемоги. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63270389> (дата звернення 02.04.2024).

49. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho> (дата звернення 02.04.2024).

50. Указ Президента України № 266/2022 про питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> (дата звернення 02.04.2024).

ДОДАТКИ

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ 2017.01.01
Територія	ЗАВОДСЬКИЙ	за ЄДРПОУ	00191230
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОАТУУ	2310136600
Вид економічної діяльності	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	за КОПФГ	230
		за КВЕД	24.10

Середня кількість працівників 13998

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, (061) 218-33-01

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2016 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2457	9569
первісна вартість	1001	2457	13487
накопичена амортизація	1002	0	-3918
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1455736	2121178
Основні засоби	1010	16210946	16054020
первісна вартість	1011	16210946	17750591
знос	1012	0	-1696571
Інвестиційна нерухомість	1015	6518	6965
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	6518	6965
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1128608	1128608
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	48	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0

Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	369	107
Усього за розділом I	1095	18804682	19320447
1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3627615	4086059
Виробничі запаси	1101	1483222	1696330
Незавершене виробництво	1102	847818	595882
Готова продукція	1103	1295411	1793376
Товари	1104	1164	471
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5353147	6292365
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	20066	762251
з бюджетом	1135	791833	524484
у тому числі з податку на прибуток	1136	43	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	138	2462
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	896752	7560490
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	700
Гроші та їх еквіваленти	1165	387424	1027854
Готівка	1166	14	12
Рахунки в банках	1167	387399	1027834
Витрати майбутніх періодів	1170	201580	256044
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	8560	647241
Усього за розділом II	1195	11287115	21159950
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	30093898	40482468

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	9800502	8787256
Додатковий капітал	1410	(82251)	(161333)
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4772435	10392611
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	15657806	20185654
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1273399	914766
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	741223	797778
Інші довгострокові зобов'язання	1515	43162	45053
Довгострокові забезпечення	1520	1054036	1254424
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	555	479
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3112375	3012500
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2690828	2985146
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими	1610	18589	14645
товари, роботи, послуги	1615	5679226	11282625
розрахунками з бюджетом	1620	472291	170520
у тому числі з податку на прибуток	1621	430701	114570
розрахунками зі страхування	1625	10950	10307
розрахунками з оплати праці	1630	45754	48660
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	10475	21322
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0

Поточні забезпечення	1660	89943	98428
1	2	3	4
Доходи майбутніх періодів	1665	419	394
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2291268	2638293
Усього за розділом III	1695	11323717	17284314
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	30093898	40482468

Примітки:

- (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
- (2) Рядки 1005, 1011 граф 3 і 4 представлені переоціненою вартістю незавершеного капітального будівництва та основних засобів відповідно.
- (3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 21,162,021 тисячу гривень на 31 грудня 2016 р. (31 грудня 2015 р.: 11,289,216 тисяч гривень).
- (4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.
- (5) Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 20,296,814 тисяч гривень на 31 грудня 2016 р. (31 грудня 2015 р.: 14,436,092 тисячі гривень).

Керівник

Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2017.01.01
00191230

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2016 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	33158709	31395478
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(23699479)	(23582269)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	9459230	7813209
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	489298	487233
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(711508)	(524959)
Витрати на збут	2150	(1840085)	(1803534)
Інші операційні витрати	2180	(333717)	(311131)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	7063218	5660818
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	24563	5873
Інші доходи	2240	27393	4577
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1365189)	(3376174)
1	2	3	4
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(44977)	(159448)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5705008	2135646
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(1014925)	(330678)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4690083	1804968
збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(101407)	3877803
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(96441)	(32671)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(197848)	3845132
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	35613	(692124)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(162235)	3153008
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4527848	4957976

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	21191564	21494591
Витрати на оплату праці	2505	1622090	1549111
Відрахування на соціальні заходи	2510	345288	478033
Амортизація	2515	1677388	1401460
Інші операційні витрати	2520	1748459	1298698
Разом	2550	26584789	26221893

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки:

- Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає 7,045,634 тисячі гривень у 2016 році (2015 р.: 5,505,947 тисяч гривень).
- Інший сукупний збиток у 2016 році включає в себе визнаний актуарний збиток в сумі 96,441 тисячу гривень (2015 р.: актуарний збиток в сумі 32,671 тисячу гривень)

		Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
			2018.01.01
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	за ЄДРПОУ	00191230
Територія	ЗАВОДСЬКИЙ	за КОАТУУ	2310136600
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво чавуну сталі та феросплавів	за КВЕД	24.10

Середня кількість працівників 11298

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, (061) 218-33-01

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2017 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	9569	20346
первісна вартість	1001	13487	20346
накопичена амортизація	1002	(3918)	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2121178	1408344
Основні засоби	1010	16054020	20952658
первісна вартість	1011	17750591	20952658
знос	1012	(1696571)	0
Інвестиційна нерухомість	1015	6965	8020
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	6965	8020
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1128608	1109680
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0

Інші необоротні активи	1090	107	0
Усього за розділом I	1095	19320447	23499048
1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4086059	5133524
Виробничі запаси	1101	1696330	1640288
Незавершене виробництво	1102	595882	2063157
Готова продукція	1103	1793376	1429594
Товари	1104	471	485
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6292365	11158065
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	762251	745589
з бюджетом	1135	524484	1315844
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	2462	1236
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7560490	17845366
Поточні фінансові інвестиції	1160	700	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1027854	348928
Готівка	1166	12	0
Рахунки в банках	1167	1027834	348918
Витрати майбутніх періодів	1170	256044	308272
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	647241	1630937
Усього за розділом II	1195	21159950	38487761
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2071	265
Баланс	1300	40482468	61987074

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8787256	11014792
Додатковий капітал	1410	-161333	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10392611	14049681
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	20185654	26231593
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	914766	1143353
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	797778	655095
Інші довгострокові зобов'язання	1515	45053	31537
Довгострокові забезпечення	1520	1254424	1579041
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	479	403
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3012500	3409429
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2985146	3044256
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	14645	13516
товари, роботи, послуги	1615	11282625	26157728
розрахунками з бюджетом	1620	170520	295621
у тому числі з податку на прибуток	1621	114570	238111
розрахунками зі страхування	1625	10307	11526
розрахунками з оплати праці	1630	48660	58119
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	21322	7766
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0

Поточні забезпечення	1660	98428	128887
1	2	3	4
Доходи майбутніх періодів	1665	394	369
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2638293	2614290
Усього за розділом III	1695	17284314	32346052
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	40482468	61987074

Примітки:

- (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
- (2) Рядок 1190 Інші оборотні активи в основному представлений податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 1,537,079 тисяч гривень (31 грудня 2016 р.: 647,181 тисяча гривень).
- (3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 38,488,026 тисяч гривень на 31 грудня 2017 р. (31 грудня 2016 р.: 21,162,021 тисячу гривень).
- (4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.
- (5) Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 35,755,481 тисячу гривень на 31 грудня 2017 р. (31 грудня 2016 р.: 20,296,814 тисяч гривень).

Керівник

Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2018.01.01
00191230

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46746886	33158709
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(38309499)	(23699479)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	8437387	9459230
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	204781	489298
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(806736)	(711508)
Витрати на збут	2150	(2153886)	(1840085)
Інші операційні витрати	2180	(470612)	(333717)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	5210934	7063218
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	28963	24563
Інші доходи	2240	12402	27393
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(880515)	(1365189)
1	2	3	4

Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(292282)	(44977)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4079502	5705008
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(730953)	(1014925)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3348549	4690083
збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	3730601	(101407)
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(441102)	(96441)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	3289499	(197848)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(592109)	35613
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	2697390	(162235)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	6045939	4527848

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	35533584	21191564
Витрати на оплату праці	2505	1848497	1622090
Відрахування на соціальні заходи	2510	380498	345288
Амортизація	2515	1827860	1677388
Інші операційні витрати	2520	2150294	1748459
Разом	2550	41740733	26584789

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1	2
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1	2
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки:

- (1) Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає 4,931,054 тисячі гривень у 2017 році (2016 р.: 7,045,634 тисячі гривень).
- (2) Інші витрати у 2017 році в основному включають в себе зменшення корисності необоротних активів в сумі 291,468 тисяч гривень (2016 р.: 8,679 тисяч гривень).
- (3) Інший сукупний збиток у 2017 році включає в себе визнаний актуарний збиток в сумі 441,102 тисячі гривень (2016 р.: актуарний збиток в сумі 96,441 тисяча гривень).
- (4) Інший сукупний дохід за 2017 і 2016 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку або збитку.
- (5) Прибуток на акцію за 2017 рік, розрахований на основі консолідованого прибутку, становить 1.63 гривні на акцію (2016 р.: 1.94 гривні)

Керівник

Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова

Дата (рік, місяць, число)	2019.01.01
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	за ЄДРПОУ 00191230
Територія ЗАВОДСЬКИЙ	за КОАТУУ 2310136600
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОПФГ 230
Вид економічної діяльності Виробництво чавуну сталі та феросплавів	за КВЕД 24.10

Середня кількість працівників 10440

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, (061) 218-33-01

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2018 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	20346	68133
первісна вартість	1001	20346	47119
накопичена амортизація	1002	0	(21014)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1408344	1293019
Основні засоби	1010	20952658	20547936
первісна вартість	1011	20952658	22522642
знос	1012	0	(1974706)
Інвестиційна нерухомість	1015	8020	6741
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	8020	6741
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1109680	1038362
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	23499048	24928897
1	2	3	4

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5133524	5112500
Виробничі запаси	1101	1640288	2211166
Незавершене виробництво	1102	2063157	1097094
Готова продукція	1103	1429594	1779995
Товари	1104	485	24245
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11158065	17015658
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	745589	1283857
з бюджетом	1135	1315844	894464
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1236	1963
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17845366	18859141
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	348928	423708
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	348918	423693
Витрати майбутніх періодів	1170	308272	286391
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1630937	1658514
Усього за розділом II	1195	38487761	45536196
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	265	551
Баланс	1300	61987074	70465644

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	11014792	10139310
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14049681	19586620
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	26231593	30893050
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1143353	923959
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	655095	342679
Інші довгострокові зобов'язання	1515	31537	23777
Довгострокові забезпечення	1520	1579041	1716163
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	403	373
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3409429	3006951
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3044256	3016618
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	13516	13516
товари, роботи, послуги	1615	26157728	28767509
розрахунками з бюджетом	1620	295621	87408
у тому числі з податку на прибуток	1621	238111	16963
розрахунками зі страхування	1625	11526	18244
розрахунками з оплати праці	1630	58119	83159
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	7766	10503
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0

Поточні забезпечення	1660	128887	162775
1	2	3	4
Доходи майбутніх періодів	1665	369	353
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2614290	2374568
Усього за розділом III	1695	32346052	34548607
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	302
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	61987074	68448910

Примітки:

- (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
- (2) Рядок 1190 Інші оборотні активи в основному представлений податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 1,564,029 тисяч гривень (31 грудня 2017 р.: 1,537,079 тисяч гривень).
- (3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 45,536,747 тисяч гривень на 31 грудня 2018 р. (31 грудня 2017 р.: 38,488,026 тисяч гривень).
- (4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.
- (5) Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 37,555,860 тисячу гривень на 31 грудня 2018 р. (31 грудня 2017 р.: 35,755,481 тисяча гривень).

Керівник

Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2019.01.01
00191230

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2018 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	59153818	46746886
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(49414580)	(38309499)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	9739238	8437387
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	556089	204781
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(912790)	(806736)
Витрати на збут	2150	(2486375)	(2153886)
Інші операційні витрати	2180	(418812)	(470612)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	6477350	5210934
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	117217	28963
Інші доходи	2240	100	12402
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0

Фінансові витрати	2250	(704229)	(880515)
1	2	3	4
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(220087)	(292282)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5670351	4079502
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(951142)	(730953)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4719209	3348549
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(67834)	3730601
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(2595)	(441102)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(70429)	3289499
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	12677	(592109)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(57752)	2697390
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4661457	6045939

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	45143613	35533584
Витрати на оплату праці	2505	2282005	1848497
Відрахування на соціальні заходи	2510	475819	380498
Амортизація	2515	2038810	1827860
Інші операційні витрати	2520	3292310	2150294
Разом	2550	53232557	41740733

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1,79	1,27
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1,79	1,27
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки:

- (1) Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає 6,257,363 тисячі гривень у 2018 році (2017 р.: 4,931,054 тисячі гривень).
- (2) Інші витрати у 2018 році в основному включають в себе зменшення корисності необоротних активів в сумі 208,603 тисячі гривень (2017 р.: 291,468 тисяч гривень)(примітка 5).
- (3) Інший сукупний дохід за 2018 і 2017 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку (3) Інший сукупний дохід за 2018 і 2017 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку або збитку.
- (4) Прибуток на акцію за 2018 рік, розрахований на основі консолідованого прибутку, становить 1.91 гривня на акцію(2017 р.: 1.63 гривні) (примітка 10).

Керівник

Михайська Наталя Вікторівна

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова